

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

ПЕРШЫ НЯСВІЖСКІ БАЛЬ

Фота Юрыя ІВАНОВА

Сёння
ў колішняй
рэзідэнцыі Радзівілаў
упершыню з часоў
слыннага магнацкага роду
віруе бал!

С. 3

ТЫДЗЕНЬ НАЦЫЯНАЛЬНАЙ ТЭАТРАЛЬНАЙ

С. 2

ПРЫЗАВЫ "ЛІСТАПАД": УСЕ ГРАН-ПРЫ ВЯДОМЫ!

С. 2

В Ы Я З Н А Я Р Э Д А К Ц Ы Я " К "

Фота Юрыя ІВАНОВА

КУЛЬТУРНЫ КОД ГОМЕЛЬШЧЫНЫ

С. 5 — 12

Гран-пры "Лістапада" атрымаў "У тумане"

Фестывальны тыдзень "Лістапада" праляцеў як адно імгненне. Здавалася, зусім нядаўна старшыня Мінскага кінафоруму Генадзь Давыдзька разбіў талерку з подпісамі гасцей і ўдзельнікаў "Лістапада-2011" аб штатыў кінакамеры, сімвалічна распачынаючы сёлетні фестываль, а ўчора са сцэны Малой залы Палаца Рэспублікі прагучалі імёны пераможцаў "Лістапада-2012". Галоўны прыз атрымаў фільм "У тумане" Сяргея Лазніцы паводле аповесці Васіля Быкава. Здзейснілася!

Майстар-класы, сустрэчы, абмеркаванні, прэзентацыі, "круглыя сталы", прэс-канферэнцыі... Андрэй Звягінцаў, Карэн Шахназару, Эмануіл Вітгарган, Георгій Дзіліеў, Сяргей Лазніца, Андрэа Феррэоль, Васіль Сігараў, Яна Траянава, Шарунас Бартас, Ілмар

Рааг, Міхаіл Сегал, Дарэжан Амірбаеў, Петэр Беб'як, Анатоль Кот, Ігар Угольнікаў, Марат Башараў, Дзмітрый Харацян... — пералік імёнаў гасцей і ўдзельнікаў сёлетняга "Лістапада" можна доўжыць да бясконцасці.

Як не ўгадаць і нашых зорак кіно, якія годна прадставілі беларускі кінематограф у фестывальнай кінапалітры: Галіна Адамовіч, Віктар Асюк, Вольга Дашук, Уладзімір Галаўніцкі, Уладзімір Свірскі — вось імёны тых землякоў, чыёй працай мы можам ганарыцца. Што да самога кіно, то на форуме яно было "на любы густ", але з істотнай "папраўкай" — прыналежнасці да кіно высокай пробы. І ўсім пяці камандам журы было нялёгка вызначыць лепшых. Ды, тым не менш, конкурс ёсць конкурс.

Калі гэты нумар газеты "К" прыйдзе да чытачоў, імёны пераможцаў "Лістапада-2012" стануць вядомыя ўсім. Нам жа давалося даведацца пра некаторыя з іх, калі нумар літаральна ішоў у друк.

Прыз Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь "За гуманізм і духоўнасць у кіно" — стужка "Прыватнае піянерскае" (Расія), рэж. Аляксандр Карпілоўскі.

Асноўны конкурс ігравога кіно

Гран-пры — "Золата "Лістапада" — "У тумане" (Германія, Расія, Латвія, Беларусь, Нідэрланды), рэж. Сяргей Лазніца.

Прыз "За лепшую рэжысуру" — Васіль Сігараў, фільм "Жыцьцё" (Расія);

Прыз "За лепшую аператарскую работу" імя Ю.А. Марухіна — Аадэлю Нодэх-Фарахані ("Крутая Колка" (Латвія), рэж. Юрыс Пашкус;

Спецыяльны прыз — "Апавяданні" (Расія), рэж. Міхаіл Сегал.

Конкурс маладога кіно "Малодосць на маршы"

Галоўны прыз — фільм "Лорэ" (Аўстралія, Германія, Вялікабрытанія), рэж. Кейт Шортленд;

Спецыяльны дыплом журы — "Пасля Лусіі" (Мексіка), рэж. Мічэль Франко.

Асноўны конкурс дакументальнага кіно

Гран-пры — карціна "Вёска без жанчын" (Сербія), рэж. Срджан Сарэнач;

Спецыяльны прыз журы — "OUTRO" (Расія), рэж. Юлія Панасенка.

Конкурс дакументальнага кіно нацыянальных кінашколаў

Галоўны прыз — стужка "Размова" (Польшча), рэж. Пётр Сулкоўскі;

Спецыяльны дыплом журы — "Вольная імправізацыя" (Ізраіль), рэж. Доран Джэрасі.

Конкурс фільмаў для дзіцячай і юнацкай аўдыторыі "Лістападзік"

Галоўны прыз — "Прыватнае піянерскае" (Расія), рэж. Аляксандр Карпілоўскі;

Лепшы фільм для юнацтва — "Тэорыя верагоднасці" (Нідэрланды), рэж. Будзевейн Кооль;

Лепшая дзіцячая роля — Рык Ленс, "Галчаныя" (Нідэрланды), рэж. Будзевейн Кооль;

Прыз за лепшую работу дарослага акцёра ў дзіцячым фільме — Раман Мадзянаў, "Прыватнае піянерскае" (Расія);

Спецыяльны дыплом журы — фільм-казка "Латэ і таямніца мясечнага каменя" (Эстонія, Латвія), рэж. Яано Пылма і Хейкі Эрнітс.

Узнагароды міжнароднага журы кінапрэсы

"Серабро "Лістапада" — "За пагоркамі" (Румынія, Францыя, Бельгія), рэж. Крысціян Мунджу;

Прыз "За лепшую жаночую ролю" — Яна Траянава і Вольга Лапшына (фільм "Жыцьцё" (Расія), рэж. Васіль Сігараў);

Прыз "За лепшую мужчынскую ролю" — Міхаілу Месхі (фільм "Апякун" (Грузія), рэж. Заза Урушадзе);

Прыз акцёрскаму ансамблю фільма "Крутая Колка" (Латвія), рэж. Юрыс Пашкус;

Спецыяльны дыплом журы — карціна "Пасля Лусіі" (Мексіка), рэж. Мічэль Франко.

Прыз глядацкага журы — "Бронза "Лістапада" — "Веласіпед майго бацькі" (Польшча), рэж. Петр Тшаскалькі.

Свае спецыяльныя прызы ўдзельнікам фестывалю таксама ўручылі Парламенцкі сход Саюза Беларусі і Расіі, Пастаянны камітэт Саюзнай дзяржавы, Выканаўчы камітэт СНД, спонсары ды інфармацыйныя партнёры падзеі.

Другая Нацыянальная: "празрыстыя" тайны

У панядзелак у сталіцы ўрачыста стартуе паказ спектакляў, намінаваных на Другую Нацыянальную тэатральную прэмію. Імёны пераможцаў мы даведаемся праз тыдзень. Пакуль жа нас чакае шырокая панарама лепшых, павызначэнні камісіі, пастановак, што былі ажыццэўлены апошнім часам па ўсёй краіне.

неяк усталявалася, замацавалася, каб у нас склаліся свае ўласныя нацыянальныя традыцыі, тады будзем і замежных тэатральных дзеячых запрашаць. І не напрудадні свята, а хача б за паўгода да яго, каб яны маглі вызначыцца са сваімі планами, "упісаць" наш конкурс па яго тэрмінах у агульны фестывальны рух.

— Цікава, якімі будуць цырымонія адкрыцця і закрыцця свята?

— Над закрыццём, якое, паводле традыцыі, адбудзецца ў Вялікім тэатры, працуе Сяргей Кавальчык — галоўны рэжысёр

Пра тое, як завяршаецца падрыхтоўчы этап гэтага Рэспубліканскага конкурсу тэатральнага мастацтва, распавяла каардынатар арганізацыйных пытанняў мерапрыемства, намеснік дырэктара па ідэалогіі Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя М.Горкага Валянціна СЦЯПАНОВА:

— Падрыхтоўка выйшла на фінішную прамую. Сёння для нас самае галоўнае — своечасова прыезд удзельнікаў і гасцей з абласцей, каб мы іх добра сустрэлі. А гэта не толькі самі ўмовы іхняй працы, але і стаўленне да іх з боку прэсы ды глядачоў. Упершыню заснавальнікамі прэміі будзе зладжаны "круглы стол", прысвечаны сучаснаму беларускаму тэатру і тэндэнцыям яго развіцця. (Нагадаем, здабыткі і пралікі І Нацыянальнай тэатральнай прэміі былі прааналізаваны рэдакцыяй "К" таксама ў фар-

тэатра імя Максіма Горкага. Наколькі я ведаю, чакаецца шмат прыдумак і прыемных сюрпрызаў для глядачоў. Адкрыццё ж адбудзецца ў нашым тэатры. Яго папярэдзіць выстаўка афіш і рэкламных плакатаў вылучаных на прэмію спектакляў, якая будзе адкрыта ў фае. Гледачоў сустрэнуць артысты ў тэатральных строях, што таксама створыць асаблівую атмасферу. Ну а непасрэдна ў зале перад спектаклем адкрыцця (нагадаю, гэта "Ляніды не вернуцца на зямлю" паводле Уладзіміра Караткевіча) адбудзецца лазернае шоу, прысвечанае ўрачыстасці.

— Ці змяняе змены праца журы, у параўнанні з мінулым годам? У яго складзе, як і раней — больш за сто чалавек...

— Але, што прынцыпова важна, няма тых, хто намінаваны на прэмію. Гэта, трэба спадзявацца, надасць гала-

Былі прапановы стварыць таксама каардынацыйны савет журы, які пасля кожнага спектакля будзе праводзіць абмеркаванні ды інфармаваць пра сваё рашэнне астатніх членаў журы.

маце "круглага стала". — Н.Б.) У ім возьмуць удзел як практыкі, так і тэарэтыкі тэатра, крытыкі ды навукоўцы. З часам, спадзяюся, такія абмеркаванні зробіцца традыцыйнымі і стануць садзейнічаць яшчэ больш плённаму развіццю нашага тэатральнага мастацтва. Ну і, вядома, своеасаблівай ацэнкай паказаных спектакляў будзе рэакцыя на іх сталічнай публіцы, спакушанай у тэатральнай галіне.

— Ці чакаюцца госьці з-за мяжы?

— Не, замежных крытыкаў і гасцей пакуль не будзе. Трэба ўсё ж, каб арганізацыя і правядзенне нашай Нацыянальнай тэатральнай прэміі ўжо

саванню яшчэ больш аб'ектыўнасці. Былі прапановы стварыць таксама каардынацыйны савет журы, які пасля кожнага спектакля будзе праводзіць абмеркаванні ды інфармаваць пра сваё рашэнне астатніх членаў журы, каб да канца правядзення паказаў сфарміравалася больш вузкая кола прэтэндэнтаў: да прыкладу, па тры чалавекі на лепшыя жаночую і мужчынскую ролі. Канчатковае ж галасаванне, вядома, будзе тайным, як і летась. А ўрны, адпаведна, — празрыстымі. Але, падкрэслію, галасаваць будуць тыя, хто сапраўды наведваў вылучаныя пастановкі, а не проста чуў пра іх ад кагосьці. За гэтым мы будзем сачыць...

Н.Б.

116 магчымасцей Трыенале

Фота Юрыя ІВАНОВА

Першае Мінскае трыенале сучаснага мастацтва "БелЭКС-СПА-Арт-2012" збярэ на сваёй плошчы 116 удзельнікаў — мастакоў, музыкантаў, тэатральных калектываў... Гэтая лічба была агучана на прэс-канферэнцыі ў Мінску, якая праанансавала галоўную падзею сёлетняга арт-жыцця. Яна распачнецца 23 лістапада і будзе мець слоган "Магчымасці чалавека неабмежаваны".

Як адзначыў першы намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Уладзімір Карачэўскі, падрыхтоўка да мерапрыемства распачалася ўжо летась у снежні — пасля адпаведнага даручэння Прэзідэнта нашай краіны. За гэты час была зроблена немалая праца, якая дазволіць прадставіць паўнаватрасны зрэз сучаснага беларускага мастацтва. У той самы час, куратар Трыенале Віктар Альшэўскі яшчэ раз падкрэсліў, што задача змясціць у выставачную прастору ўсіх вартых увагі аўтараў нават і не ставілася — з той простай прычыны, што гэта немагчыма нават фізічна.

У памяшканні "БелЭКСПА" будуць прадстаўлены як выставачныя праекты мастакоў з міжнароднай вядомасцю (напрыклад, Руслана Вашкевіча або Канстанціна Селіханова), так і творчыя задумы маладых аўтараў. Адметна, што ўвагай не абдзелены і рэгіёны краіны, прычым асабліва акцэнт гэтым разам зроблены на Віцебск, які даўно імкнецца вярнуць

сабе славу сталіцы авангарда. Як паведаміў дырэктар Віцебскага цэнтра сучаснага мастацтва Андрэй Духоўнікаў, агулам на Трыенале будуць экспанавана творы амаль 40 аўтараў некалькіх пакаленняў.

Асобны павільён на Трыенале прадставіць і Беларускае дзяржаўнае акадэмія мастацтваў. Як адзначыў яе рэктар Міхаіл Баразна, апрача выстаўкі твораў, у яго рамках пройдзе шэраг разнастайных прэзентацый з дыскусіямі, паказамі ўзорнага экраннага мастацтва...

Увогуле, цікавую і адметную праграму арганізатары аб'яцваюць штодня, запэўніваючы, што, прыйшоўшы ў выставачную залу аднойчы, зацікаўлены глядач захоча вярнуцца ў яе неаднаразова. Дарэчы, час працы Трыенале будзе даволі нязвыклы для айчынных арт-падзей (але, зрэшты, ужо амаль традыцыйны для аналагічных замежных): ажно да дзевятай вечара! Як адзначыў Уладзімір Карачэўскі, гэта зроблена спецыяльна

моладзі, якая не мае магчымасцей прапусціць вучобу або працу, каб наведваць тыя выстаўкі, якія зачыняюць свае дзверы ўжо а шостаі.

Асноўная крыніца фінансавання Трыенале — гэта сродкі рэспубліканскага і муніцыпальнага бюджэтаў. У той самы час, як адзначыў Уладзімір Карачэўскі, цікавасць да падзеі выявіла і бізнес-супольнасць, пагадзіўшыся выступіць у ролі спонсараў. Ды і ўваход на выстаўку будзе платным. Зрэшты, Уладзімір Карачэўскі запэўніў, што цана білета не надта абцяжарыць нават студэнцкую кішэню.

На прэс-канферэнцыі былі прэзентаваны рознакаляровыя афішы Трыенале, якія ўжо неўзабаве ўпрыгожаць гарадскія тумбы, і рэкламныя ролікі, прызначаны для тэлерацыі. Дзейнічае ўжо і інтэрнэт-сайт падзеі, дзе вядзецца "зваротны" адлік тых дзён, гадзін і хвілін, якія засталіся да адкрыцця...

І.С.

ПАСПЯШАЙЦЕСЯ НА ПОШТУ!

**НАГАДВАЕМ!
ПРАЦЯГВАЕЦЦА
ПАДПІСКА
НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"
НА ПЕРШАЕ ПАЎГОДДЗЕ
2013 ГОДА!**

**Падпісныя індэксы:
індывідуальная
падпіска — 63875,
ведамасная
падпіска — 638752.**

Паважаныя чытачы! Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77 або kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** тэму на www.facebook.com/kimpressby, www.twitter.com/kultura_by!

Сённяшняя ноч увойдзе ў гісторыю Беларусі адраджэннем знакамітых радзівілаўскіх балаў: у Нясвіж з’едуцца шматлікія госці, нават замежныя. Але наш Першы Палацавы баль, што пройдзе ў Культурнай сталіцы Беларусі, яшчэ і дабрачынны: частка сродкаў ад яго будзе накіравана на аднаўленне Навагрудскага замка.

Ідэя правядзення такога балю належыла Міністэрству культуры Беларусі. Пры яго падтрымцы і дапамозе Мінскага аблвыканкама, арганізатарамі буйнога мерапрыемства выступілі не толькі Нацыянальны гісторыка-культурны музей-запаведнік “Нясвіж”, але і міжнародная прадзюсарская кампанія, добра вядомая ў нас па правядзенні Міжнародных фестываляў “Уладзімір Співакоў запрашае”, буйнога Фар-тэпійнага форуму, шматлікіх адметных канцэртаў ды іншых імпрэз, звязаных з прыездом знаных зорак. Вось і Першы дабрачынны Палацавы баль упрыгожаць сваім удзелам Анастасія Валачкова (яна, дарэчы, і сапраўды будзе танцаваць), Дзмітрый Харацян (які ж “гардэмарын” без песні?), Марат Башараў (гэтым разам знакаміты актёр і вядучы шматлікіх шоу будзе сустракаць гасцей у пары з нашай Алінай Краўцовай).

— Такія балаванні, — паведаміў “К” дырэктар Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка “Нясвіж” Сяргей Клімаў, — з’яўляюцца для нас часткай канцэпцыі развіцця музея, бо ён павінен быць жывым, прымаць гасцей, як у былыя часы, калі тут валадарылі прадстаўнікі знакамітага шляхецкага роду. Таму ўжо зараз у нас ёсць планы на далейшыя такія святы — пры ўмове,

вядома, што цяперашняе пройдзе добра. Разам з той жа кампаніяй збіраемся ладзіць тут Калядныя святы, калі падрыхтаваная праграма будзе паўтарацца некалькі дзён запар. Ну а надвор’е, на якое многія скардзяцца, нам не перашкода: ва ўнутраным дворыку палаца ўстаноўлены своеасаблівы “шацёр” — насамрэч, гэта трывалая канструкцыя з дахам, драўлянай падлогай, падагрэвам. Да таго ж, задзейнічаны ўсе асноўныя залы: дзесьці можна будзе патанчыць, дзесьці — паўдзельнічаць

займалася гістарычным танцам. І цяпер рэгулярна едзю ў Санкт-Пецярбург удасканальваць майстэрства. Шмат мне даў і ўдзел у Калядных балах, што ўжо тры гады запар ладзіліся ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета Беларусі. Студыя, якой я кірую, праводзіла, так бы мовіць, “гістарычную частку” тых балаванняў. А ў Нясвіжы ўжо само паветра дыхае гісторыяй!

Але не трэба думаць, што мы зробім танцы “музейнымі”. У Вялікай бальнай зале, што змесціцца ў

На баль да Радзівілаў

У Вялікай бальнай зале, што змесціцца ў “адбудаваным” унутраным дворыку палаца, будуць ісці канцэртныя праграмы. У іншых залах зладзім міні-пастаноўкі невялікага фармату. Арганізуем і інтэрактыўныя гульні, і “ўрокі танцаў”.

у гульніх ды іншых забавах, дзесьці — крыху адпачыць. Адкрыты будзе ўвесь палац!..

— Мы імкнуліся, — больш падрабязна распавяла пра сюрпрызы бальнай ночы рэжысёр Вераніка Ільяш, — адрадыць старадаўнія бальныя традыцыі. Яшчэ навучаючыся ў БДУ я вывучала гісторыю балаў,

“адбудаваным” унутраным дворыку палаца, будуць ісці канцэртныя праграмы. У іншых залах зладзім міні-пастаноўкі невялікага фармату, у тым ліку — аматарскіх тэатраў, бо нам вельмі хочацца “ажывіць” тутэйшых герояў мінулых эпох. Арганізуем і інтэрактыўныя гульні, і “ўрокі танцаў” для ахвотных. Але галоўнае — вядома, уласна танцавальная праграма. Распачнецца яна, зразумела, паланэзам, але надалей будуць пераважна вальсы — папраўдзе чароўныя вальсы Іагана Штраўса ў выкананні сімфанічнага аркестра Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра, за пультам якога ў гэтую ноч будзе стаяць вядомы беларускі (а апошнім часам — знакаміты нямецкі) дырыжор Аркадзь Берын...

Н.Б.

Сёння ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі ўрачыста адкрываецца II Міжнародны конкурс вакалістаў імя Л.Александровскай. Заяўкі на ўдзел у ім даслалі 70 маладых спевакоў з дзевяці краін свету, у тым ліку з Арменіі, Германіі, Казахстана, Кітая, Літвы, Расіі, Украіны, Швецыі. Беларусь прадстаўлена 21 канкурсантам, якіх адабралі з больш як чатырох дзясяткаў ахвотных.

Хто наперадзе спеўнай планеты?

Конкурс, што носіць імя нашай легендарнай опернай салісткі Ларысы Александровскай, нарадзіўся як рэспубліканскі і восьм гадоў таму ўзрос да міжнароднага, адкрыўшы такія знамяні сёння імёны, як Таццяна Гаўрылава, Юрый Гардзецкі, Ілья Сільчукоў. Усе яны зараз — вядучыя салісты Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі, шырока запатрабаваныя таксама ў замежжы. Якія зоркі з’явяцца ў выніку цяперашняга спаборніцтва, мы даведаемся акурат праз тыдзень: заключны канцэрт конкурсу пройдзе там жа, у філармоніі, 17 лістапада. Гэтая канцэртная ўстанова гасцінна раскрывае дзверы і для ўсіх трох тураў праслухоўвання. На першыя два з іх, што пройдуць пад акампанемента раяля, можна будзе трапіць бясплатна. А вось на трэці тур, калі канкурсанты заспяваюць з Нацыянальным акадэмічным сімфанічным аркестрам Беларусі, давядзецца набыць білеты.

Наяўнасць трох тураў, складанасць праграмы, якую ўдзельнікі павінны прадставіць на кожным з этапаў спаборніцтва, прадстаўнічы склад журы на чале з заслужанай артысткай Беларусі, прафесарам Людмілай Колас, дзе ёсць вядомыя спецыялісты не толькі з краін-удзельніц, але і з Балгарыі, Італіі, Сербіі, — усё гэта ўжо само па сабе сведчыць пра высокапрафесійную конкурсную планку.

Н.Б.

Трансформер-цэнтр

Арганізатары Мінскага архітэктурнага форуму, які пройдзе з 12 па 18 лістапада, галоўнай мэтай свайго прафесійнага сумоўя абвясцілі распрацоўку праектаў Беларускага цэнтра скульптуры, які мае быць створаны на базе Мемарыяльнага музея-майстэрні Заіра Азгура.

Форум ладзяць студэнты архітэктурнага факультэта БНТУ. А творчай моладзі ўласціва разнаволенасць і схільнасць да эксперыменту. Пераўтварэнне кансерватыўнай паводле вызначэння ўстановы, якой з’яўляецца Музей Азгура, у крэатыўны выставачны комплекс і лабараторыю ідэй —

Конкурс: плюс два месяцы

Творчы конкурс на стварэнне надмагільнага помніка Міхаілу Савіцкаму працягваецца. На дадзеным этапе ніводны з прадстаўленых праектаў журы не задаволіў, хоць і было адзначана, што некаторыя пластычныя ідэі можна прыняць за аснову.

У большасці праектаў, аднак, сутнасць творчасці мастака выяўляецца праз атрыбуты прафесіі: палітру, мальберт, гэндзлі.

П.В.

П.В.

У музей — па крэатыў

Пачынаючы з 20 кастрычніка на вочы мінчанам трапляюць афішы са словамі “Музейныя лабірынты”. А з інфармацыі, якая выкладзена на сайце з такой жа назвай, можна зрабіць выснову, што гэтая акцыя, ініцыяваная Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь, мае на мэце надаць музейнай справе праявы крэатыўу, зрабіць наведванне сталічных музеяў інтрыгуючым і нават непрадказальным.

Падрабязней распавесці пра “Музейныя лабірынты” мы папрасілі Вольгу ПАРХІМОВІЧ, загадчыка аддзела культурына-адукацыйнай работы Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы. Гэтая ўстанова з’яўляецца каардынатарам праекта.

— Летась падобнае мерапрыемства мы ўжо ладзілі: у ім бралі ўдзел толькі літаратурныя музеі, і праграма была разлічана выключна на сямейныя каманды. Цяпер жа кола музеяў пашырылася, і вандруюць па іх, акрамя сямейных, яшчэ і каманды сяброў. Летась мы абыходзілі ўласнымі сіламі, а сёлета звярнуліся да спецыялістаў па рэкламе. А палюлькі праграма цяпер мае спонсара, дык і прыв адпаведны — паездка ў Аўстрыю, наведанне Вены, дзе знаходзіцца адзін з найбуйнейшых у свеце музейных комплексаў.

Распачаць вандроўку па “лабірынтах” можна з любога музея. Усяго іх дзесць. Гэта Нацыянальны мастацкі, Нацыянальны гістарычны, музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, тэатральнай і музычнай культуры, гісторыі горада Мінска, сучаснага выяўленчага мастацтва і чатыры літаратурныя: Купалы, Коласа, Брэйкі, а таксама гісторыі беларускай літарату-

ры. Па “лабірынтах” можна вандраваць камандай, а можна і самастойна. Бilet для ўдзельнікаў вандроўкі абыходзіцца ў 20 тысяч рублёў — гэта сярэдні кошт для сталічных музеяў. Сума падзяляецца на членуў каманды.

Найперш у касе музея трэба набыць “пашпарт ўдзельніка” — гэта брашура, што змяшчае інфармацыю пра ўсе музеі “лабірынтаў” і пытанні, на якія трэба знайсці адказ. Ёсць нюанс для каманды сяброў: пытанні больш складаныя, чым для сямейнай каманды. Мы зыходзім з таго, што сям’я вандруе па “лабірынтах” з дзецьмі, значыць, трэба ўлічваць іх узровень інфармаванаасці. Пасля таго, як каманда пройдзе ўвесь маршрут, пашпарт з адзнакамі становіцца свайго кшталту латарэйным білетам, па якім можна выйграць паездку ў Вену. На дадзены момант праз наш музей прайшлі 33 каманды па тры-чатыры ўдзельнікі ў кожнай.

Нашаму музею нададзены функцыі каардынатора праграмы. Гэта значыць, што менавіта мы атрымліваем рабочую інфармацыю, якую потым распаўсюджваем сярод іншых. Мы ж збіраем куратаруў ад іншых музеяў, калі ўзнікае патрэба нешта абмеркаваць.

Завершыцца праект 9 снежня.

П.В.

Васілёк і кніга

Супрацоўнікі Літаратурнага музея Максіма Багдановіча завяршылі пошукі яркай эмблемы.

ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ
МАКСІМА БАГДАНОВІЧА

Конкурс на стварэнне лагатыпа Літаратурнага музея Максіма Багдановіча, прымеркаваны да 30-годдзя з дня заснавання ўстановы, доўжыўся больш за год. Да ўдзелу ў ім далучыліся як прафесійныя мастакі, члены Саюза мастакоў, Саюза дызайнераў нашай краіны, так і непрафесійнальныя творцы, студэнты ВНУ, навучэнцы сярэдніх спецыяльных, агульнаадукацыйных устаноў, людзі, неабыякавыя да творчасці Максіма Багдановіча. Ва ўмовах конкурсу не было абмежаванняў для аўтараў ні ў палёце творчай думкі, ні ў выбары тэхнікі, ні ў колькасці прадстаўленых работ.

А зусім нядаўна, пасля грунтоўнага аналізу дасланных твораў, пераможцам конкурсу і аўтарам афіцыйнага лагатыпа музея вызначаны Сяргей Калтовіч, член Беларускага саюза дызайнераў,

таленавіты фотамастак. Лагатып музея прадстаўляе два знакавыя сімвалы творчасці Багдановіча — кнігу і васілёк. Вельмі сімвалічна, што ў “Апокрыфе” паэта васілёк з’яўляецца сімвалам самога творцы: “...Добра быць коласам; але шчаслівы той, каму дадзена быць васільком. Бо нашто каласы, калі няма васількоў?..”

Супрацоўнікі музея ўпэўнены: знак, які будзе размешчаны на рэкламна-інфармацыйных стэндах, запрашэннях, афішах ды буклетах, — гэта своеасаблівы гарант якасці, высокага навуковага ўзроўню і эстэтычнай прывабнасці музейных праектаў.

Ірына МЫШКАВЕЦ, загадчык аддзела Літаратурнага музея Максіма Багдановіча

Мастакі — Году кнігі

Беларускі саюз мастакоў робіць свой унёсак у святкаванне краінай Го́да кнігі. 14 лістапада ў сталічным Палацы мастацтва адкрываецца выстаўка “Фэст кнігі”.

Увесну БСМ зладзіў “Фэст літары”, прысвечаны мастацтву каліграфіі, цяпер жа гаспадыня Палаца — кніга. У экспазіцыі будзе прадстаўлена ўсё, што мае дачыненне да кнігі як мастацкага аб’екта. Але найперш выстаўка будзе рэтраспектывай беларускай кніжнай графікі за апошнія 50 гадоў — з 1960-х да нашых дзён.

60-я гады ўзяты за кропку адліку, бо менавіта тады пачалося дынамічнае развіццё ўсяго беларускага мастацтва, у тым ліку графікі. Ёты час прадстаўлены імёнамі А.Кашурэвіча, А.Лось, В.Шаранговіча, Г.Паплайскага ды іншых. У 1980-я эстафе-

ту пераймаюць М.Басалыга, М.Селяшчук, В.Славук, У.Вішнеўскі. Ёсць чым ганарыцца і сёння: П.Татарнікаў, Ю.Якавенка, Ю.Алісевич...

Усяго ў экспазіцыі — больш як сто ілюстрацый розных перыядаў. На іх прыкладзе дэталі глянца здолее пабачыць, як за дзесцігоддзі змяніліся інструментарый мастакоў і заплыты чытаючай публікі, як ясны і прасты канон афармлення кнігі масавых накладаў састанулі мудрагелістаму дызайну на базе камп’ютарных праграм. Гэта ўжо не кажучы пра выданні, галоўная функцыя якіх — падарункавая. Тым не менш, і раней, і цяпер глядач ды чытач аддае перавагу кнігам, у афармленні якіх адчуваецца не дасканаласць інструмента, але рука майстра. Такіх твораў кніжнага мастацтва на гэтай выстаўцы багата.

П.В.

**Свае? Адкладзём
"на заўтра"!**

Пра усё гэта мы і паспрабавалі паразважаць, далучыўшы да размовы прадстаўнікоў музычных колаў розных рэгіёнаў нашай краіны. Можа, звязаліся не з усімі, з кім хацелася б, але карціна паступова вымалёўвалася. З аднаго боку, поўная аптымізму ці хаця б шматлікіх "алібі", чаму так цяжка палепшыць становішча. З іншага — не зусім радасна ды "вясёлкавая", бо, у рэшце рэшт, для дасягнення мэты патрабуюцца з'яднаныя намаганні ўсіх і кожнага: ад кіраўнікоў канцэртных устаноў і творчых калектываў да ўласна слухачоў,

народнага фестывалю імя Івана Сялярцінскага і дагэтуль застаецца яго заўсёднікам. Гучаць у нас і творы маладога пакалення. Кампазітар Канстанцін Яськоў, які ўзначальвае суполку творчай моладзі пры Беларускам саюзе музычных дзеячаў, прывозіў да нас і свае творы, і сваіх калег. Канешне, той жа шансон збірае куды большыя аўдыторыі, але калі на беларускі канцэрт прыходзіць хаця б сто пяцьдзесят чалавек, гэта ўжо можна лічыць за вялікі поспех. Ва ўсіх выпадках — шукаем выйсце. Але вывезці штосьці за межы абласнога цэнтра, далей у рэгіёны — надзвычай складана. Не пацягнем!..

Раней было ўстойлівае словазлучэнне: "прапаганда беларускай музыкі". Сёння ўсё часцей "прапаганду" замяняюць на "папулярнае". Але справа, насамрэч, не ў пошуку найбольш адпаведных сінонімаў, а ў самой з'яве. Ці дастаткова гучыць у нас нашай нацыянальнай класіцы, асабліва ў рэгіёнах? Што робіцца тымі ж абласнымі філармоніямі ды іншымі ўстановамі для распаўсюджвання айчынных твораў, наладжвання гастролей нашых музыкантаў, а не адно прыездных зорак з Расіі, нярэдка — сумніўнага гатунку? Вядома, "заманіць" публіку на добра раскручанае тэлеканаламі імя куды прасцей, чым падрыхтаваць яе да зацікаўленасці нацыянальным мастацтвам.

для якіх актуальным быў бы лозунг накшталт: "Купляй білеты на сваё!".

— Публіка тут ні пры чым, — кажа мастацкі кіраўнік ансамбля салістаў "Класік-Авангард", заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі Уладзімір Байдаў. — Раней падобныя канцэрты абавязкова атрымлівалі датацыю з боку дзяржавы. Так і дагэтуль робіцца ва ўсім свеце: кожная краіна прапагандуе сваю нацыянальную культуру і сярод сваіх грамадзян, і ў замежжы. На гэта выдаткоўваюцца вялікія грошы, бо спадзяваюцца адно на "свадомасць" публікі ці на тое, што яна выкладзе свой заробак не за эстрадную дзіву, а за беларускую музыку, не даводзіцца. Асабліва ў нашых умовах, калі ў шырокіх масах на працягу некалькіх дзесяцігоддзяў складалася перакананне, што, маўляў, замежнае — лепш. Да таго ж, сабекошт многіх беларускіх канцэртаў вельмі вялікі. Возьмем, да прыкладу, наш ансамбль. Для таго, каб ён выехаў з праграмай беларускай музыкі куды-небудзь за межы сталіцы, патрэбен, найперш, транспарт. Дадайце сюды камандзіровачныя, ганарары. Але наш ансамбль — усё ж такі невялікі калектыў, асабліва ў параўнанні з аркестрам ці хорам...

Нельга не ўлічваць і некаторыя псіхалагічныя фактары. Да прыкладу, тыя ж "госці" — гастролёры прыехалі на адзін дзень — і ўсё, паедуць далей. Значыць, калі зараз на іх канцэрт не сходзіць, дык наступнага можаш і не дачакацца. А свае — яны тут, побач, іх можна і "на заўтра адклісці". А што такое "на заўтра"? Часта яно ператвараецца ў "ніколі". Даўно заўважана, што некаторыя масквічы ніколі не бывалі ў сваіх знакамітых музеях і тэатрах. Усё з той жа прычыны: увесь час адкладалі гэта на "пасля". Так, пэўна, і ў нас...

Шансон vs. 150 чалавек

— Нягледзячы ні на што, — кажа мастацкі кіраўнік Віцебскай абласной філармоніі Нэлі Мацаберыдзэ, — мы намагаемся, каб беларуская музыка ў нас гучала. У першую чаргу, гэта, зразумела, ансамбль "Класік-Авангард", які намагаецца прывезці да нас ледзь не кожную сваю новую праграму, складзеную з айчынных твораў. Дадам, што мы абавязкова ўказваем у афішах не толькі выканаўцаў, але і саму праграму, бо хтосьці ідзе менавіта паслухаць новыя творы, а не паглядзець на выканаўцаў, якіх ужо ведае. Увогуле, гэты калектыў для нас ужо зрабіўся, можна сказаць, "родным". Не толькі таму, што яго мастацкі кіраўнік Уладзімір Байдаў родам з Віцебска, але і таму, што ансамбль выступаў у свой час адным з ініцыятараў правядзення ў нас Між-

творцы, за выключэннем хіба Ігара Лучанка ці Эдуарда Ханка. Але ўсе гэтыя вечары Аляксандр ладзіў... сам.

— Арганізоўваць усё даводзіцца самому, — прызнаецца кампазітар. — Не ты атрымліваеш ганарар за тое, што гучала твая музыка, а, наадварот, сам плаціш артыстам, каб тыя выканалі твае творы. І яшчэ паспрабуй знайсці ахвотных! Вучні музычнага ліцэя не настолькі падрыхтаваныя, каб справіцца з усімі складанасцямі новых твораў, а прафесіяналы звычайна занятыя. Тым не менш, 1 лістапада ў мяне адбыўся канцэрт з эстрадным аркестрам Гомельскай абласной філармоніі. Аўтарскі вечар, зразумела, аказаўся стратным. Білеты каштавалі па 50 тысяч рублёў — для абласнога цэнтра гэта ўсё ж многа. Калегі і сябры прасілі, каб я іх "правёў" бясплатна. Дык дзе ж было набраць паўночную залу? У лютым у мяне быў канцэрт у Мінску — можна сказаць, аншлагавы. Мае творы гучалі ў выкананні Акадэмічнага хору Белтэлерадыёкампаніі — у Вялікай зале Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі. Канцэрт, вядома, быў

гэта ведаюць! У тых жа навучальных установах нацыянальныя творы пастаянна ўключаюцца ў канцэртныя праграмы — ужо хаця б таму, што іх выкананне з'яўляецца абавязковым у навучальным працэсе. І гэта правільна!

Але і тут ёсць праблемы, якія ваша газета ўзнімала неаднойчы. Рэпертуар амаль не папаўняецца, вучні граюць творы, напісаныя і выдадзеныя ў мінулыя дзесяцігоддзі, бо апошнім часам беларускія ноты друкуюцца не так часта, як, магчыма, хацелася б. Выконваюць беларускую музыку і творчыя калектывы, якія сёння ёсць у кожнай профільнай навучальнай установе і складаюцца з выкладчыкаў. Граюць айчыныя творы і філарманічныя калектывы — той жа наш аркестр рускіх народных інструментаў імя Л.Іванова пад кіраўніцтвам Мікалая Алданова. Але апошнім часам гэты ставуць калектыў ужо ў сілу сваёй спецыфікі ўключае ў рэпертуар усё больш расійскіх твораў.

"Арт-цэнтр", які ўзначальвае, таксама задумваўся як своеасаблівае "філармонія". Мы існуем на камерцыйных умовах, без дзяржаўнай падтрымкі, і ў такой сітуацыі рэалізоўваць беларускія праекты куды цяжэй, бо ўсё робіцца, як кажуць, за свой кошт. Але выйсце, лічу, — у крэатыўных ідэях, якія могуць зацікавіць грамадскасць. Ёсць у нас і праект, звязаны з адноўленай "песняроўскай" рок-операй "Гусяр" Ігара Лучанка. Новае прачытанне гэтага твора здзейсніў, у тым ліку, Нацыянальны акадэмічны народны аркестр Беларусі імя Іосіфа

узрасло ўжо цэлае пакаленне прыльнікаў класіцы — нашай, нацыянальнай, змешчанай, што таксама вельмі важна, у кантэкст сусветнай музычнай культуры. Праўда і тое, што Міхаіл Якаўлевіч не супакоіцца, пакуль не пераканае раённае кіраўніцтва ў неабходнасці таго ці іншага фестывалю.

А што ж да іншых святаяў мастацтваў? Наколькі для іх важныя такія "нацыянальныя складнікі"? Заўсёднікам Міжнароднага фестывалю класічнай музыкі "Студзеньскія музычныя вечары" ў Брэсце стаў, да прыкладу, народны артыст Беларусі, знакаміты піяніст, прафесар Ігар Алоўнікаў, у рэпертуары якога — безліч твораў нацыянальнай класіцы, у тым ліку ў яго ўласных канцэртных пералажэннях для фартэпіяна. Беларускія творы граюць усё выканальніцкія калектывы Брэсцкага музычнага каледжа, сімфанічны аркестр Брэсцкага акадэмічнага тэатра драмы пад кіраўніцтвам Аляксандра Сасноўскага. Але буйным творчым калектывам рэспублікі выправіцца ў горад над Бугам, як і ў іншыя аддаленыя ад сталіцы гарады, бывае складана. Аўтобус на суткі каштуе 9 мільёнаў рублёў. І гэта — без начоўкі: каб музыканты зранку выехалі, удзень прыехалі, хуценька паабедалі, крыху парэпецывалі, сыгралі канцэрт — і адразу дадому, дабраўшыся туды практычна на світанку. Фінансаванне на такія гастролі не прадугледжана. Так што папулярнае нацыянальную класіку лепш за ўсё ўдаецца, калі на творчую сустрэчу з юнымі музыкантамі запрашаюць кагосьці з кампазітараў. У тым жа Брэсце было некалькі такіх

Алібі для абласной філармоніі

Арганізацыя канцэртаў — справа рук саміх "тапельцаў"? У сэнсе — кампазітараў...

"Сакрэтны" канцэрт і абарваная афіша

У Гомельскай абласной філармоніі знайшлі выйсце ў тым, што... папрэдне не паведамляюць слухачам пра беларускую музыку.

— Мы не ўзнімем вялізныя старадаўнія пласты нацыянальнай культуры, — расказвае мастацкі кіраўнік Гомельскай абласной філармоніі, заслужаная артыстка Беларусі, лаўрэат спецыяльнай прэміі Прэзідэнта краіны дзеячам культуры і мастацтва Галіна Паўлянок. — Але айчынная класіка XX стагоддзя, асабліва песенная і харавая, карыстаецца попытам у слухачоў. Праўда, з яе адной мы канцэрты не складаем. Да прыкладу, на афішы пазначаны старадаўнія раманы — адзін з абсалютна бяспройгрышных варыянтаў, каб сабраць публіку, — але другая палова канцэрта цалкам складаецца з твораў Ігара Лучанка, Юрыя Семянякі, Уладзіміра Алоўнікава. Трэба бачыць, наколькі людзям падабаецца гэтая музыка! Бо тут і цудоўная пазія, і непадзельнае спалучэнне, сапраўднае "зліццё" музыкі і тэксту, і зачараванне агульнай гармоніяй ды прыгажосцю. Асабіста я не баюся заканчваць свае сольныя праграмы менавіта беларускімі творамі, акцэнтуючы іх як своеасаблівыя культурна-нацыянальныя канцэрты. Так, пэўна, паступова мы і прывучым публіку шанаванню сваё. Тое ж робіць і наш аркестр, выконваючы з салістамі беларускія песні, і хор, у рэпертуары якога шмат айчынай духоўнай музыкі, ёсць і некаторыя сучасныя творы. У Таліне гэты калектыў выконваў беларускія канты — проста на ўра!..

Кампазітар Аляксандр Гулай, які жыве і працуе ў Гомелі, правёў ажно восем сваіх аўтарскіх канцэртаў. Такой лічбай не могуць пахваліцца нават самыя, здавалася б, знакамітыя

бясплатны. І хаця, завітаўшы зранку ў сталічную ВНУ, афішы я не убачыў (мне патлумачылі, што яна папросту абарвалася), інфармацыю пра канцэрт аднавілі — і ўвечары зала была запоўнена студэнтамі, прафесурай, проста аматарамі музыкі. Але ж такія "бясплатныя прэзенты" ў наш час — хутэй, выключэнне, чым правіла. І кампазітары (не толькі я адзін, а ледзь не ўсе) вымушаны самастойна займацца папулярнае сваёй творчасці. Я прыйшоў да высновы, што прасцей гэта рабіць "па жанрах", бо так лягчэй знайсці патрэбную аўдыторыю. Наступны мой канцэрт будзе адрасаваны дзецям. А матэрыялу ў мяне — канцэртаў на 20...

"Зарабіць вельмі цяжка..."

— Сёння ўсе ўстановы, — распавядае кампазітар, мастацкі кіраўнік ТАА "Арт-цэнтр" г. Магілёва Уладзімір Браілоўскі, — пастаўлены ва ўмовы зарабляння грошай. На беларускай жа музыцы зарабіць вельмі цяжка, калі не сказаць — немагчыма. Таму арганізацыя канцэртаў — гэта, часцей за ўсё, справа рук саміх "тапельцаў" (я маю на ўвазе кампазітараў). Сёлета ў лютым я ладзіў свой аўтарскі канцэрт, і каб не падтрымка саміх выканаўцаў (найперш, нашай Магілёўскай капэлы на чале з Сяргеем Лішчанкам), не ведаю, ці атрымалася б штосьці. Калі ўсе знаходзяцца ва ўмовах камерцый, дык без сапраўднай апантанасці, выканальніцкага энтузіязму папросту не абыйсціся. І ў нашых музыкантаў усё гэта ёсць — неабходна толькі з'яднаць іх вакол якой-небудзь ідэі, даць магчымасць яшчэ больш шырока разгарнуць свае творчыя памкненні.

У тым жа Магілёве шмат гучыць беларускай музыкі. На розных канцэртных пляцоўках. Але не ўсе пра-

Жыноўца. Вельмі хочацца, каб яго пачулі і магілёўчане.

— Галоўная праблема нашай установы, — лічыць мастацкі кіраўнік Магілёўскай абласной філармоніі Святлана Ефімук, — у адсутнасці ўласнай канцэртнай залы. Бо да ўсяго дадаецца яшчэ і арэндная плата за памяшканне, што значна павялічвае сабекошт любога канцэрта...

Фестывальнае пакаленне

А што ж фестывалі, якія праводзяцца ў Беларусі? Як часта гучыць на іх беларуская музыка? За прыклад, вядома, многія адрозу згадаюць "Славянскі базар у Віцебску", які штогод устрымаецца, акрамя ўсяго, яшчэ і "справаздачай" нашай нацыянальнай культуры. Ці — Нацыянальны фестываль беларускай песні і пазіі ў Маладзечне, які ўвогуле заснаваны менавіта на нашай спадчыне.

Узгадаем і нястомную дзейнасць народнага артыста краіны, прафесара Міхаіла Фінберга, калектыў якога — Нацыянальны акадэмічны канцэртны аркестр Беларусі — даўно ўжо стаў асобнай "філармоніяй". Бо ў справе папулярнае нашай класіцы ён робіць у разы больш за ўсе філармоніі, разам узятыя. З новымі праграмі беларускай музыкі, старадаўняй і сучаснай, аркестр і яго камерныя склады ездзяць па ўсёй краіне, ахопліваючы малыя гарады ды мястэчкі, куды, бывае, месяцамі і нават гадамі не даязджаюць іншыя артысты і філарманічныя калектывы. Канцэрты беларускай камернай і харавой музыкі, якія ладзіць маэстра, бясплатныя для публікі. Бо грошы знаходзяць кіраўнікі райвыканкамаў, далучаючы ў спонсары вядучыя вытворчыя прадпрыемствы рэгіёна. Там, дзе падобная праца вядзецца пастаянна і рупліва,

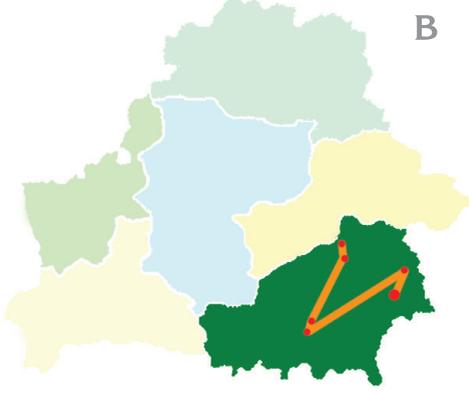
сустрэч: з Сяргеем Картэсам, Галінай Гарэлавай, Людмілай Шлег, Ларысай Мурашка. Некаторыя праводзіліся ў час так званага Тьдняя музыкі для дзяцей і юнацтва, што быў традыцыйным у былыя дзесяцігоддзі і адроджаны там зараз.

Творчыя ж сустрэчы, сапраўды, самыя танныя. Кампазітар распавядае пра сябе і сваю творчасць, дэманструе музыку ў запісе, дый самі навучэнцы да яго прыезду могуць штосьці развучыць. Так што, у рэшце рэшт, патрабуецца ўсяго адзін чыгуначны білет "туды — назад". А яшчэ кветкі і гарбата ў больш вузкіх выкладчыцкім кола — у складчыну. Таму сёння аднымі з найбольш рэальных папулярнае беларускай музыкі становяцца самі навучальныя ўстановы і іх выхаванцы. У тых жа Гродзенскім, Лідскім дзяржаўных музычных каледжах, у іншых падобных установах пастаянна праводзяцца сустрэчы з кампазітарамі (часцей — ураджэнцамі гэтых мясцін). Беларуская музыка развучваецца і выконваецца ў канцэртах — вядома, бясплатных, якія ладзіцца ў залах саміх навучальных устаноў. Штосьці гучыць у запісе: не толькі ўласна на занятках, але і ў дадатковых пазавучэбных мерапрыемствах, скіраваных на больш глыбокае спасціжэнне нацыянальнага музычнага мастацтва.

Праўда, і з запісамі ёсць праблема. Цяперашнія кампазітары выдаюць свае кампакт-дыскі таксама, пераважна, самі, на ўласныя грошы. У аркестра М.Фінберга назапашана безліч нявыдадзеных праграм. Да ўсяго, такія кампакт-дыскі маглі б стаць метадычным дапаможнікам пры вывучэнні беларускай музыкі ў нашых навучальных установах.

Так што акрэсленая праблема "прапаганды-папулярнае" далёка не лакальная — яна папраўдзе датычыцца кожнага. І вырашыць яе магчыма толькі яднаннем намаганняў з розных бакоў.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Гомельшчына: культурны код

Сутнасць выязнай рэдакцыі для журналістаў "К" заключаецца ў тым, каб яшчэ раз грунтоўна зафіксаваць дыханне і пульс канкрэтнага рэгіёна ў культурнай галіне. Падаецца, гэтая сутнасць патрабуе сціслай расшыфравкі.

Рэаліці-рэгіён, або Ці існуе карпарацыя К.?

Рэдакцыя ехала па праблематыку, "болевыя кропкі", пошукі рашэнняў і выйсцяў са складаных сітуацый. Карацей — па практыку, па рэальнае жыццё, калі хочаце. Яшчэ выезд дае журналістам магчымасць не праз словы справаздач, якія, на вялікі жаль, дамінуюць у лістах з раёнаў, а на грунце зробленых спраў яшчэ раз (бо камандзіровачныя маршруты па Гомельшчыне — рэгулярныя) пабачыць вынік такога дэфіцытнага цяпер крэатыву, пошуку свежых ідэй ды іх аўтараў. Прычым зрабіць тое разам, камандай.

Начальнік упраўлення культуры Гомельскага аблвыканкама Алег Рыжкоў таксама вызначыў сутнасць выязнай рэдакцыі газеты "Культура" для работнікаў сферы вобласці пад час першай жа сустрэчы амаль са 150 прадстаўнікамі раёнаў гомельскага куста. Ён сказаў: "Спадзяюся, ваш прыклад будзе ўзорам і для іншых рэдакцый: не чакаць, пакуль чытач прыйдзе да іх, а ехаць да чытача самім, каб пачуць яго пажаданні ды чаканні, каб ведаць, што чытач хоча бачыць на старонках газеты. Такі дыялог вельмі важны".

Таксама Алег Рыжкоў дадаў: "Са свайго боку, мы таксама плануем своеасаблівы працяг вашай акцыі. Неўзабаве мяркуем зладзіць "дэсант" прафесійных тэатральных крытыкаў, каб яны праглядзелі нашы спектаклі і выказалі свае кампетэнтныя меркаванні адносна таго, што робіцца ў тэатральным жыцці Гомельшчыны на дадзеным этапе. Нам вельмі важна ўсведамляць, куды мы рухаемся, і погляд збоку дапамагае зрабіць правільную ацэнку".

Лагічным падаецца пытанне: а ці рэальна адшукаць кропкі судакранання за некалькі гадзін прабывання ў пэўным раёне? Аказваецца, тое — абсалютна магчыма, калі журналісты пабывалі цягам апошніх, прынамсі, сямі гадоў абсалютна ў кожным раёне Беларусі. Прычым у большасці — не па адным разе. Такі досвед дае магчымасць не паўтараць завучаныя формулы пра адметнасці (далёка не ўсе яны "раскручаны" настолькі, каб назвацца паўнаважымі брэндамі), але — аналізаваць развіццё, адсочваць працэс, бачыць тыя пункты, адкуль можна весці адлік новых тэндэнцый сферы культуры. Гэта штырых рэальнага жыцця, па якое мы і прыехалі на Гомельшчыну, сучасны этап развіцця якога няспынна шукаем.

І яшчэ адна дэталь. Па выніках выязнай рэдакцыі газеты адчулі, што сферы культуры пры паўсядзённым узаемадзеянні розных яе напрамкаў бракуе пакуль такой рысы, як карпаратыўная еднасць. Парадокс. Але мы, да прыкладу, чарговы раз пераканаліся ў наяўнасці інфармацыйнага вакууму паміж абласцямі, які, апрача матэрыялаў у "Культуры" і асабістых стасункаў, ніяк не запаўняецца. Ды і сам кантэкст газеты, цікавы для рэгіёнаў, паверце, палягае не толькі на пэўных традыцыйных палосах. Ідэй, праектаў ды рашэнняў канкрэтных праблем дастаткова нават на творчых рубрыках, інфармацыйных, гістарычных старонках!

Разам з тым, намі пачуты і ўзяты на ўзбраенне вашы пажаданні ды меркаванні на напаўненні газеты. Адказы на пэўныя з іх чытайце на палосах, прысвечаных выязнай рэдакцыі, штосці гарантавана шукайце ў будучых нумарах "К". Разам з тым, шмат што вызначае актыўнасць кожнага з аддзелаў, любога з работнікаў сферы культуры. І, да слова, падпіска на "сваю газету" (дарэчы, ваша вызначэнне, паважаны чытачы), зваротная сувязь з рэдакцыяй — таксама праява карпаратыўнасці еўрапейскага кшталту.

Сяргей ТРАФІЛАЎ

Выязная рэдакцыя журналістаў "К": праблемы, тэндэнцыі, ідэі

Гомель сустракаў "культураўскі дэсант" сіверам ды мокрым снегам, і выскачыўшы з машыны, мы ледзь не падбегам памкнуліся да дзвярэй Гомельскай абласной універсальнай бібліятэкі. Хутка пераканаліся, што ў яе сценах можна заўсёды знайсці паратунак не толькі ад непагадзі, але і ад уласцівага для яе тужлівага настрою. Сімвалічна, што ў сёлетні Год кнігі наша праграма візіту на Гомельшчыну пачалася з наведання менавіта гэтага "аазісу культуры".

Буккросінг і "тэмпература"

Галоўную бібліятэку Гомельшчыны нярэдка называюць "малодшай сястрой" Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, падкрэсліваючы гэтым як вялікі аб'ём фонду (болей за мільён адзінак захоўвання!) ды ўнiшальную колькасць карыстальнікаў, так і папраўдзе сучаснае разуменне ролі самой сутнасці бібліятэчнай установы — не толькі "скарбніцы ведаў", але і поліфункцыянальнага сацыякультурнага цэнтру.

У дадатак, гэта і своеасаблівы аналаг колішніх салонаў, дзе пачалі вершы ды абмяркоўваліся новыя мастацкія тэндэнцыі. Дырэктар установы Валянціна Дуброва і яе намеснік Алег Ананьёў, які з'яўляецца пастаянным аўтарам "К", расставялі пра шэраг самых разнастайных выставачных ды літаратурных праектаў, што нягтынна падтрымліваюць належную "творчую тэмпературу" ў сценах установы — і, зрэшты, у самім Гомелі. З задавальненнем мы пабывалі і ў Музеі рэдкай кнігі, які нагадвае, што свае выгокі бібліятэка брала з багатых кніжных збораў Паскевічаў.

Загадчык аддзела рэдкай кнігі ГАУБ Дзіна Мельнічэнка паказала скарбы бібліятэкі.

Безумоўна, гэта зусім не адзіны музей, які мог бы размясціцца ў сценах ГАУБ, каб не брак плошчы ды рэсурсаў. Відавочна, што немалога будынка для дзейнасці гэтай установы, тым не менш, замала, але бібліятэка знайшла эфектыўны ды "бюджэтны" спосаб пашырэння сваёй фізічнай прасторы: праз выйсце ў віртуальную. Завітаўшы на звышінфарматыўны і "дагледжаны" сайт установы, можна не толькі даведацца пра самыя апошнія навіны з яе жыцця (у тым ліку і пра наш "круглы стол"), але і пабываць у віртуальных музеях літаратурных класікаў родам з Гомельшчыны: Андрэя Макаёнка, Івана Шамякіна, Барыса Сачанкі, Івана Навуменкі.

І, безумоўна, у звязку з гэтым нельга не згадаць і яшчэ пра адно "ноу-хаў", заўважанае намі не толькі ў сценах бібліятэкі, але і ў многіх іншых установах культуры вобласці: стол альбо палічка з шылдчаккай "Буккросінг" дзесьці ў фае на бачным месцы. Кожны ахвотны можа ўзяць там патрэбную кнігу ды пакласці нешта наўзамен. Здавалася б, зладзіць такую акцыю вельмі проста, а вынік будзе што трэба! Буккросінг — "фішка" модная, маладзёжная. А менавіта на гэтую аўдыторыю асабліва разлічаны Год кнігі.

Ілья СВІРЫН

Рэзюмэ "К" у дарозе

Без сумневу, вэб-праект, які дзейнічае ўжо восем гадоў, — выдатны адказ на "вечнае" пытанне, што гучыць амаль у кожным нумары "К": як палепшыць працу бібліятэк? Не экстрэмнымі спосабам, дзе ўсё так ці інакш упліваецца ў фінансы, але менавіта інтэнсіўным — праз крэатыўнасць мыслення.

Рэзюмэ "К" у дарозе

Цягам усіх трох дзён вандроўкі па Гомельшчыне мы казалі пра тое, што на ўсе адмысловыя падзеі, якія штодня адбываюцца ў рэспубліцы, адно толькі журналісцкімі сіламі адгукнуцца немагчыма — патрэбна тут і актыўнасць пазаштатных аўтараў. Але допісы павінны мець менавіта рэспубліканскае значэнне. Каб чыталі — і досвед пераймалі.

А тэматыка тут — самая разнастайная. І самародкі, і "пазафарматныя" фестывалі. Артыкулы пра спонсараў ды алгарытмы падтрымкі цягам года выходзяць "Галерэі спонсараў ад "К". Але пачаткам нашых новых публікацый можа — і павінна — стаць ліставанне з месцаў. Пасля атрымання інфармацыі, што ёсць у вас такія неаб'якавыя стонсар, можна смела выпісваць камандзіроўку ў гэты рэгіён.

Аб прэміі "Залаты Рог" мы пісалі неаднаразова. І вельмі ўхвальна тое, што начальнік упраўлення культуры Гомельскага аблвыканкама пагадзіўся абмеркаваць пытанне аб увядзенні аналагічнай абласной прэміі, якой адзначаліся б і работнікі культуры, і спонсары-мецэнаты. А "К", у сваю чаргу, гарантуе інфармацыйную падтрымку.

Пра аднаўленне рубрыкі "Чытач. Газета. Міністэрства" нам казалі ці не ў кожным раёне Гомельшчыны. Будзем старацца, каб і такая зваротная сувязь існавала ды прыносіла карысць усім бакам. Праблема "ножнага" бібліятэкара, як падаецца, патрабуе менавіта такога ўсебаковага разгляду.

Наогул, у вырашэнні ўзнятых на нашых старонках праблем гаворка — ізноў пра ўзаемадзеянне. Можам прывесці процым прыкладаў, калі газетныя ініцыятывы былі даведзены да лагічнага завяршэння...

Так, не ўсё іншым разам атрымліваецца з-за шэрагу аб'ектыўных прычын. Аднак гэта не азначае, што мы забываемся напрыканцы года пра тое, аб чым пісалі на яго пачатку. Курачка па зернейку кліе. Да прыкладу, тэма "недавучаных" маладых спецыялістаў — абгаворвалася, бадай, з усіх магчымых бакоў. У самым бліжэйшым часе мяркуем запрасіць у рэдакцыю саміх маладых спецыялістаў. Тэма, без сумневу, набудзе новае гучанне.

Ідэй сабору

Першы "круглы стол" адбыўся ў вялікай зале Гомельскай абласной універсальнай бібліятэкі. Праблем і прапаноў пад час яго было агучана нямала. Дзелімся фрагментамі сустрэчы і сваімі каментарыямі.

Вядучы спецыяліст аддзела культуры Гомельскага райвыканкама Галіна ШВЕДАВА:

— Для таго, каб сельскі клуб пачаў зарабляць больш-менш сур'ёзныя грошы, неабходна стварыць яму элементарныя ўмовы працы. Думаю, тут павінны сказаць сваё слова галоўныя спонсары — сельскагаспадарчыя прадпрыемствы, а таксама прадстаўнікі малага і сярэдняга бізнесу. У Гомельскім раёне ёсць прыклады такой дапамогі, але... пакуль яны адзінкавыя. І таму вельмі хацелася б бачыць на вашых старонках партрэт сучаснага кіраўніка сельскагаспадарчай вытворчасці, які глядзіць на ўстанову культуры не толькі як на канцэртную арганізацыю, але і як на важны фактар сацыяльнай палітыкі ды фарміраван-

Было б цікава пачытаць...

ня асобы тых людзей, якія працуюць у сельскай гаспадарцы, а таксама — іх дзяцей... І яшчэ. У Рагачове штогод праходзіць цырымонія ўручэння прэміі "Залаты Рог", дзе ўзнагароды за ўнёсак у сацыякультурнае развіццё раёна атрымліваюць, у тым ліку, і прадстаўнікі бізнесу. Можна, ёсць сэнс распаўсюдзіць падобную практыку і ў маштабах вобласці?..

Начальнік аддзела культуры Добрушкага райвыканкама Рыгор КОЗЫРАЎ:

— У вас была цікавая рубрыка — "Чытач. Газета. Міністэрства". Лічу, яна вартая вяртання на палосы. Магу падказаць і такую цікавую для нас тэму: чаму маладых спецыялістаў даводзіцца давучваць і перавучваць? Можна, гэта неяк залежыць ад навучальных праграм?..

Дырэктар ДШМ № 7 г. Гомеля Дзмітрый СМОЛІЧ:

— Штатны расклад не прадугледжвае пасадку бібліятэкара ў нашай установе, але ж патрэба ў такой пасадзе — актуальная, тым больш, гаворка — пра

нотны матэрыял. Прапаную ўзяць гэтае пытанне на старонках "К"...

Намеснік дырэктара Гомельскай абласной універсальнай бібліятэкі Алег АНАНЬЕЎ:

— У вашай газеце вы прадстаўляеце пераважна прафесійных мастакоў. Але ж ёсць і таленавітыя самародкі, якія ніколі не стануць членамі прафесійнага саюза. Ці не варта аддаць і гэтым талентам частку газетнай плошчы?..

Дырэктар Гомельскага ЦК Людміла ПАНІНА:

— Апрача тых фестываляў, што маюць афіцыйны статус, ёсць нямала іншых, вартых увагі. Прыкладам, мы ладзім фестываль аўтарскай песні, куды з'язджаюцца выканаўцы з усёй Беларусі, а таксама з Украіны, Польшчы, Прыбалтыкі...

Дырэктар Палаца культуры "Навабеліцкі" Аляксандр ГОСЦЕЎ:

— Лічу, у працы з моладдзю трэба аб'ядноўваць спорт і культуру, улічваючы і разнастайныя праявы маладзёжнага мастацтва...

Гомель — Ветка — Рэчыца

Палацавы комплекс у Гомелі.

Вавёркі як крок да Гран-пры

Лішне нават казаць, што адным з першых пунктаў праграмы выязной рэдакцыі было наведанне колішняга Палаца Румянцавых і Паскевічаў. І не ўсе яго госці ведаюць, што гэты гістарычны брэнд паўстаў, аднак, зусім нядаўна. Хараства шыкоўнага палаца, страчанае ў гады ліхалеццяў, было адноўлена гамяльчанамі менавіта цяперашняга пакалення.

Зрэшты, палацава-паркавы комплекс — сапраўды комплекс. Ён дазваляе наведвальніку не толькі атрымаць уяўленне пра раскошу побыту яго колішніх уладальнікаў, але і прапануе мноства іншых цікавых опцый, уключаючы назіранне за слыннымі на ўсю краіну вавёркамі, якія неўзабаве будуць гатовы "пацягнуць" на гербе Гомеля гордую рысь. Сродкі на іх корм выдаткоўваюцца па лініі культуры — і хто б сумняваўся ў тым, што яны акупляюцца!

гіёна. І без увагі яны не застаюцца: у адрозненне ад колькасці вавёрак, лік наведвальнікаў у сакрэце не трымаюць. У гэтай намінацыі музейная ўстанова — другая ў краіне!

За пару месяцаў да прыезду ў Гомель твораў мастакоў "Парыжскай школы" (а яны трапляць туды напрасці з Нацыянальнага мастацкага музея краіны) сваю лепту ў нападзенне арт-фактамі гістарычных сцен унёс і знакаміты беларускі фотадакументаліст (прапануем гэты тэрмін у супрацьвагу "фотамастаку"), загадчык аддзела фоталіюстрацыі "К" Юрый Іваноў. Акурат у дзень нашага візиту там адкрылася яго выстаўка "Паміж белым і чорным", якая вось ужо другі год паспяхова гас-

Фота: Кастусь АНТАНОВІЧ

Адкрыццё выстаўкі Юрыя Іванова.

— Мы нядаўна правялі "інвентарызацыю" вавёрак, — распавёў дырэктар Палацава-паркавага ансамбля Андрэй Гарбачоў. — Лік атрымаўся ўнушальным, але... Лепш няхай ён застаецца ў сакрэце...

Тым не менш, куды важнейшая падаецца менавіта культурна-асветніцкая функцыя гэтай установы. У ёй ладзяцца найцікавейшыя выстаўкі рэ-

спраўкі па Беларусі. Прычым аўтар парупіўся пра тое, каб зрабіць гомельскі яе варыянт эксклюзіўным. Адзін з падрыхтаваных ім банераў адлюстроўваў акурат культуру вобласці — у тварах падзеях, эмоцыях.

І можна быць упэўненым, што гэтыя здымкі ўбачаць не толькі жыхары Гомеля, але і шматлікія турысты, якія складаюць ладную частку наведваль-

нікаў. Як вядома, Палацава-паркавы ансамбль з'яўляецца адзінай на сёння музейнай устаноўкай краіны, якая самастойна выконвае функцыі тураператара. Запыталіся ў дырэктара ўстановы Андрэя Гарбачова, ці быў карысным для музея гэты досвед пашырэння "паўнамоцтваў".

— Вядома, так, — адказаў ён. — Сваё турагенцтва дазваляе нам пашыраць сферу дзейнасці. У нас ёсць уласны мікраўтобус, і дзякуючы гэтаму мы можам прапаноўваць свае паслугі не толькі вялікім групам, але і сямейным кампаніям. Ды і праграма тура можа быць вельмі гнуткай: людзі маюць магчымасць абраць менавіта тыя адметнасці "Залатога кольца Гомельшчыны", якія іх найбольш цікавяць...

А вось палётцаў на самалёце ці верталёце агенцтва пакуль не прапаноўвае: такія задумы, як вядома, былі, але... іх рэалізацыя атрымалася занадта дарагой.

Супрацоўнічаючы з усімі магчымымі іншымі турагенцтвамі ды проста зацікаўленымі арганізацыямі, музейная ўстанова, у той самы час, самастойна прыкладае намаганні для

пошуку зацікаўленых наведвальнікаў, працуючы па ўсіх кірунках, у тым ліку і геаграфічных. Яно і не дзіва: ад расійскага Бранска да Гомеля нават бліжэй, чым да беларускай сталіцы, не кажучы ўжо пра ўкраінскі Чарнігаў, які зусім "пад бокам".

— Прамінаючы па дарозе на працу аўтобусную стаянку, я ўжо неаднойчы звяртаў увагу на тое, што добрая палова транспарту мае расійскія альбо ўкраінскія нумары, — кажа Андрэй Гарбачоў.

Літаральна месяц таму Гомельскі палацава-паркавы ансамбль атрымаў Гран-пры Нацыянальнага конкурсу "Музеі Беларусі" — трэціму тысячгагоддзю", які праводзіўся ў рамках Першага Музейнага форуму ў Гродне. Часу ад гэтага трыумфальнага моманту прайшло зусім небагата, але ж адчувальны плён справядліва перамога прыносіць ужо і сёння.

— Мы адразу адчулі вельмі істотнае павелічэнне цікавасці да нас з боку турфірм ды саміх наведвальнікаў, — распавёў Андрэй Гарбачоў. — І гэта выплывае з таго, што ўсім цікава пабываць у тым музеі, які прызналі найлепшым у краіне...

Адпаведна, музейны форум здатны прыносіць вынікі не толькі ў пэўнай перспектыве — яны заўважны амаль адразу па яго правядзенні.

Высваецца дырэктар Рэчыцкага РМЦ Ірына Седзвер.

Якія асацыяцыі выклікае ў вас тапонім "Ветка"? Адказ на гэтае пытанне ўдзельніку нашага падарожжа быў аднадушны: вядома ж, знакаміты Музей народнай творчасці. Адымі яго — і Ветка стане "самым звычайным" райцэнтрам, дзе праз асфальтную шэрасць савецкай архітэктуры ледзь-ледзь прабваюцца ацалелыя рудыменты традыцыйнага местачковага побыту. Пра турыстычны патэнцыял такіх гарадоў (а іх на Беларусі нямала, як, зрэшты, і ў суседзях) звычайна кажуць хіба са скептычнай усмешкай. Але Ветка — зусім іншая справа.

Кастынг на ролю прадзюсара

Галіна Нячаева вядзе экскурсію па музеі.

Вось вам "на талерачцы" маляўнічы прыклад тых магічных магчымасцей, якімі валодаюць установы культуры ў справе геаграфічнага брэндінгу. Прычым сакрэт поспеху хаваецца, мабыць, нават не ва ўнікальнасці Веткаўшчыны, а менавіта ў нягасным імгненні музейнай "каманды".

Ручнікі ткалі не толькі ў гэтым краі, але дзе яшчэ гэты матэрыял настолькі грунтоўна даследаваны? А ў Ветцы прадстаўлены і старадаўні побыт, і кніжная культура... І самае галоўнае — як прадстаўлены!

Апісаць у двух словах экскурсію па музеі, якая звычайна доўжыцца некалькі гадзін, — амаль тое самае, што

пераказаць сімфонію ў фармаце "эсмэскі". На гэтай экскурсіі проста трэба пабываць!

— Да нас адусюль прыязджаюць, у тым ліку і з вельмі далёкіх краёў, — распавядае дырэктар музея Галіна Нячаева. — І не толькі экскурсіямі, але і проста сем'ямі, кампаніямі. Такія наведвальнікі ведаюць, куды едуць, і едуць сюды мэтанакіравана...

Адна бяда: пакуль іх не надта шмат. За год былі дом купца Грошыкава наведвае ўсяго каля 12 тысяч чалавек. Безумоўна, гэты музей і не разлічаны на "масавага глядача", а бяздумнае ўкараненне звыклых відаў атракцый можа толькі парушыць тыя "культурныя ландшафты", што былі так старанна ды даткліва выбудаваны стваральнікамі музея. Але... Перакананы, людзей, якія прагнуць уступіць у дыялог на тым глыбокім

Адно з самых нечаканых пытанняў пад час "круглага стала" з чытачамі "К" было заданае начальнікам аддзела культуры Рэчыцкага райвыканкама Святанай Краўчанка. Яна пацікавілася, чаму газета абмянае сваёй увагай найбуйнейшы ў краіне фестываль экстрэмальнай музыкі "Metal Crowd", які штолета ладзіцца ў Рэчыцы. Па шчырасці, мы проста здзівіліся, бо не ведалі, што да арганізацыі гэтага спецыфічнага фэсту мае непасрэднае дачыненне аддзел культуры.

Пра рок-фэст распавядае Святаная Краўчанка.

У многіх гарадах Беларусі (уключаючы, дарэчы, і са сталіцай) праявы маладзёжных субкультур — ды, зрэшты, і рок-музыку, якую можна назваць хіба што "вечна маладой", — існуюць нібы ў паралельным свеце, які ніяк не перасякаецца з жыццём устаноў Міністэрства культуры. Паглядзіце афішы — і вы самі ў гэтым пераканаецеся.

Імпрэзы адбываюцца ў прыватных клубах з "бетоннай" акустыкай, пракуранных барах, нават на лецішчах — карцей, дзе заўгодна, акрамя канцэртных залаў ДК.

А вось на Гомельшчыне ўсё зусім інакш. У гэтым мы пераканаліся "на ўласныя вушы", наведваючы Гарадскі цэнтр культуры. У яго размаітым "меню" на пятнічны вечар прысутнічаў і рок-канцэрт у невялікай утульнай зале без крэслаў.

З фотаблога "К"

Выступае Ева Дудорга, літаратурнае аб'яднанне "Прылеска".

узроўні, што прапануе Галіна Нячаева, на Беларусі ўсё ж куды больш, чым наведвальнікаў гэтай установы. Не кажу ўжо пра тых, хто прыязджае да нас з-за мяжы, прычым нярэдка — у пошуках менавіта таго, што ўдасцальмае Веткаўскі музей: культуралагічнай глыбіні ды аўтэнтыкі.

Галіна Нячаева не любіць скардзіцца на жыццё, але варта было задаць ёй колькі пытанняў, каб праблемныя моманты сталі

На думку начальніка ўпраўлення культуры Гомельскага аблвыканкама, такая ўстанова, як Веткаўскі музей, здатная сама вырашыць многія свае праблемы — праз прыцягненне пазабюджэтных сродкаў. Балазе добрыя

Экспанаты Веткаўскага музея.

прыклады фандрайзінгу з'явіліся ўжо і на Гомельшчыне, і з некаторымі нам давалося пазнаёміцца непасрэдна (пра іх — на наступных старонках).

Па словах Галіны Нячаевай, мецэнаты дапамагаюць ужо сёння. Прыкладам, за іх кошт быў набыты металашукальнік, неабходны для правядзення археалагічных раскопак (не толькі ж "чорным капальнікам" шукаць скарбы ў шматлікіх курганах Веткаўшчыны!). Але, вядома, патрэба ў дапамозе далёка не вычарпана.

Рэзюмэ "К" у дарозе

...Напэўна, раскрутка такога музея — гэта файны шанец самарэалізацыі для тых, хто нядаўна стаў дыпламаваным менеджарам у сферы культуры альбо проста сябе ім лічыць. Балазе ў дадзеным выпадку дакладна ёсць што раскручваць. Дык, можа, аб'явіць кастынг?..

"Гэта ж наша моладзь!": пра выхад з паралельнага свету

— Нашы гомельскія рок-каманды славіцца на ўсю краіну і нават за яе межамі, таму, мабыць, было б недарэчна абмінаць іх увагай, — кажа дырэктар установы Людміла Паніна. — Тым больш, гэта ж наша моладзь!..

Таму Гарадскі цэнтр культуры ўжо які год з'яўляецца і "Рок-цэнтрам" — так называецца аматарскае аб'яднанне ці, калі хочаце, ініцыятыва, якая аб'ядноўвае ледзь не ўсіх рокераў горада. Прычым ладзіць яно не толькі канцэрты, фестывалы ды конкурсы, але і майстар-класы мясцовых профі, што асабліва важна для маладых музыкаў. А ў вольны ад імпрэз час зала выкарыстоўваецца для рэпетыцый.

Аргументаў такой пазіцыі можна знайсці нямала. Па-першае, гэта элементарнае права кожнага грамадзяніна краіны — слухаць альбо выконваць тую музыку, якая яму падабаецца. Па-другое, безумоўна, — выхаваўчы аспект. І справа не толькі ў строгім кантролі над "праміле" ў крыві музыкантаў ды публікі і наяўнасцю ў тэксце песень пэўных лексічных адзінак. Справа менавіта ў наладжанні паўнаўраўнаважанага дыялога паміж пакаленнямі ды прыхільнікамі розных густаў. Слухай ты хоць метал, хоць рэтра — але... грамадзянінам быць абавязаны.

Рок-канцэрт у Гомельскім ЦК.

А па-трэцяе... Тут, як падаецца, цалкам дарэчы зноў узняць "хваравітую" для многіх тэму платных паслуг. Адзін з самых эфектыўных спосабаў павелічэння іх аб'ёму — пашырэнне аўдыторыі. ЦК у гэтым сэнсе гатовы даваць майстар-класы. У пятніцу там было папраўдзе людна. Вялікая зала аддадзена пад аншлагавы "цыганскі" канцэрт, у малой грыміць рок, у адным з фае рэпечіруе дзіцячы ансамбль, аднекуль даносяцца спевы хору ветэранаў... Карацей, і для душы, і для кішэні. І пры гэтым ніхто нікому не перашкаджае.

Скажам, у такой справе, як паўнаўраўнаважанае фандэй. На Веткаўшчыне рарытэты яшчэ не скончыліся, ды і печкі імі ўжо ніхто не топіць. Усе разумеюць, што ручнікі або старадрукі маюць каштоўнасць, а заадно — і кошт. І музею вельмі складана канкуруваць з прыватнымі дзялкамі альбо калекцыянерамі, якія гатовы адразу і без усякіх фармальнасцей расплаціцца "зялёнымі паперкамі" з уласнай кішэні. Дзяржаўная ўстанова такой магчымасці, вядома, не мае. Сітуацыю шмат у чым выратаўвае гераізм ды апантанасць супрацоўнікаў, але сучасны досвед паказвае і іншыя варыянты вырашэння праблемы: эфектыўная дзейнасць апякунскіх саветаў і супрацоўніцтва са спонсарамі ды мецэнатамі.

І пытанне нават не ў тым, дзе такіх партнёраў шукаць, — калі шукаць, дык, мабыць, знойдуцца. Пытанне, як падаецца, іншае: каму шукаць?

У штат Веткаўскага музея ўваходзяць трыццаць чалавек. Зусім не мала, па раённых мерках. І самае важнае — "прыток маладой крыві" не спыняецца, нягледзячы ні на што.

На веткаўскім стэндзе нядаўняга Музейнага форуму — узнагароджаным, дарэчы, дыпламам лаўрэата, — многіх уразіў хлопец (!), што ўвішна ўпраўляўся з кроснамі (ва ўсёй краіне такіх ругліўцаў, здаецца, толькі двое: другі працуе ў Лідзе). 23-гадовы супрацоўнік Гомельскага філіяла Веткаўскага музея Пятро Цалка не толькі засвоіў традыцыю ткацтва, але і ахвотна перадае яе іншым, ладзячы рэгулярныя заняткі. А ёсць жа яшчэ і прафесійныя рэстаўратары — уяўляецца, у раённым музеі, у мястэчку з насельніцтвам трохі больш за сем тысяч чалавек! З неба гэтыя спецыялісты, вядома, не зваліліся — "выгадавалі" самі.

А вось прадзюсар альбо маркеталаг... На жаль, такой пасады ў музеі няма. Няма і чалавека, які рыхтаваў бы заяўкі на міжнародныя праграмы грантаў, знаходзіў агульную мову з прадстаўнікамі бізнесу, ладзіў вынаходлівыя піяр-акцыі... Цяперашнія веткаўскія ругліўцы думаюць зусім пра іншае, і ў гэтым няма ніякай заганы.

Прынцып "адкрытых дзвярэй"

Акурат на дзень нашага прыезду на Гомельшчыну прыпаў дзень нараджэння начальніка Гомельскага ўпраўлення культуры Алега Рыжкова. дзень гэты прайшоў у разнастайных справах ды клопатах, звыклых для чалавека, які працуе ў дынамічнай сферы, дзе рабочы дзень ніколі не заканчваецца а шостае вечара.

Кар'ера Алега Рыжкова — сюэт яшчэ той! Звыклай "лесвіцы" ад нізу да верха не было. У сферу культуры ён прыйшоў у якасці... дырэктара начнога клуба — дарэчы, аднаго з першых у краіне.

— А былі тады "ліхія" дзевяносьтыя! — згадвае Олег Гар'евіч. — Не скажу, што працавалася лёгка, аднак... жывы, як бачыце, застаўся!

Пасляховага менеджара заўважыў тагачасны старшыня гарвыканкама Аляксандр Якабсон. І прапанаваў яму трохі змяніць сферу дзейнасці ды заняць пасаду дырэктара Гарадскога цэнтра культуры. Той пагадзіўся, але — з умовай, што яму ўдацца "перацягнуць" на новае месца і сваю каманду. Ён быў людзі па-ранейшаму працуюць у культуры Гомельшчыны ды паспелі зарэкамендаваць сябе найлепшым чынам.

Аляксандр Якабсон заўсёды вызначаўся сваім пільным ды мудрым вокам, і таму праз пэўны час Алега Рыжкова чакала новая неспадзяванка — па ініцыятыве ўжо губернатара: былы дырэктар клуба ўзначаліў адзін з найбуйнейшых музейных комплексаў краіны — Гомельскі палацава-паркавы ансамбль. Той, хто сачыў за яго працай ды імклівым развіццём, ахвотна пацвердзіць: гэтак кадравое рашэнне было трапляльным "у яблычак".

Алег Гар'евіч шчыра прызнаўся: кожны такі ўзлёт па кар'ернай лесвіцы прадугледжваў і павелічэнне клопатаў — ледзь не ў геаметрычнай прагрэ-

Фота Кастуся АНТАНОВІЧА

сіі. Але ад адказнасці ён, тым не менш, ніколі не адмаўляўся. Менавіта таму і заняў цяперашнюю пасаду.

— Адзін з маіх галоўных прынцыпаў кіравання заключаецца ў тым, што я ніколі не закрываю дзверы ў свой кабінет, — распавядае ён. — Ніколі і ні для каго! Бывае, людзі і самі не вераць, што іхнія ідэі ды прапановы выслухоўваюць і пачуюць. Але я слухаю, чую... І найлепшае — рэалізуецца...

З фотаблога "К"

Намеснік начальніка ўпраўлення культуры аблвыканкама Вольга Антоненка (на першым плане) пад час "круглага стала" разам са сваімі калегамі.

Пад час "круглага стала" ў Рагачове.

Матэрыялы разварота падрыхтаваў Ілья СВІРЫН
Фота Юрыя ІВАНОВА

На другі дзень выязнай рэдакцыі мы працавалі ў Мазыры. Начальнік упраўлення культуры Гомельскага аблвыканкама Алег Рыжкоў не стамляюся даводзіць сваім калегам, што трэба піярыць сябе, і рабіць гэта — менавіта праз старонкі "К". Казаў нават пра тое, што ўвядзе дадатковы паказчык ацэнкі дзейнасці аддзелаў: актыўнасць іхніх публікацый у нашай газеце.

Было б цікава пачытаць...

Ідзі сяброў! Начальнік аддзела культуры Мазырскага райвыканкама Ірына Мірончыца напярэдадні сустрэчы за "круглым сталом" у мясцовым Палацы культуры паведаміла, што сярэднямесячны заробак работнікаў культуры па раёне перавышае трохмільённы паказчык. Мазыршчына "спецыялізуецца" на правядзенні дзіцячых творчых фестываляў, па выніках якіх стабільна вызначаюцца стыпендыяты спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі. Развіта сацыяльнае партнёрства. Першынство ў спонсарскай падтрымцы сферы належыць, натуральна, Мазырскому нафтаперапрацоўчаму заводу...

Начальнік аддзела культуры з Хойніцаў Валяцін Баранай выступае пад час "круглага стала" ў Мазыры.

Паўтормся, але сустрэча з работнікамі культуры Мазырскага "куста", праведзеная ў атмасферы карпаратыўнага ўзаемаразумення, прынесла агульную карысць. А цяпер — "выцінкі" з размовы, што датычацца дзелавых прапановаў.

Начальнік аддзела культуры Ельскага райвыканкама Валерый ГЕЙХМАН: — Асвятленне рэгіянальнага фестывальнага руху, мяркую, патрабуе планавасці. Было б някэпска, калі б "К" мела на пачатку года план правядзення ўсіх раённых фестываляў. І ў матэрыялах на гэтую тэму хацелася б бачыць як мага больш аналітыкі падзей...

Дырэктар Нараўлянскага краязнаўчага музея Раіса БОБР: — Асобнай і пастаяннай рубрыкі патрабуе музейнае развіццё...

Намеснік дырэктара Мазырской РЦБС Вікторыя КАРАЛЬКОВА: — Было б цікава пачытаць, як у іншых абласцях ды раёнах выконваецца Дзяржпраграма "Культура Беларусі". Цікаваць не толькі лічбы, але і ідэі...

Начальнік аддзела культуры Мазырскага райвыканкама Ірына МІРОНЫЧАВА:

— Дапоўню прапанову на конт выканання Дзяржпраграмы і цікавасці да новых ідэй. Да прыкладу, у праграме закладзена фінансаванне бібліятэчнага абсталявання для чытачоў з кепскім зрокам. Абсталяванне гэтае ў нас не выпускаецца. Знайсці яго цяжка, але мы знайшлі. А трэба, каб пра гэта і ў іншых абласцях ведалі...

Начальнік аддзела культуры Хойніцкага райвыканкама Валяцін БАРАНАЙ:

— Апошнім часам з'яўляецца мала артыкулаў пра саміх работнікаў культуры. Чаму б не завесці рубрыку "Партрэты"? Лепшага маральнага стымулу для нас не ўявіць...

Начальнік аддзела Жыткавіцкага райвыканкама Сяргей АГІЕВІЧ:

— Вельмі патрэбны каментарыі супрацоўнікаў Міністэрства культуры да законаў, новых рэдакцый якіх прымаюцца, нарматыўных дакументаў...

Дырэктар Экалага-культурнага цэнтру аграгарадка "Козенкі" Мазырскага раёна Тамара ГАРЧАНІНА:

— Хацелася б, каб з'яўлялася больш матэрыялаў пра новыя тыпы ўстановаў культуры. А Міністэрству культуры прапаноўваю збіраць кіраўнікоў такіх устаноў у маштабах рэспублікі раз на пэўны тэрмін. Паверце, нам ёсць што абмеркаваць...

Сваімі думкамі дзеліцца начальнік аддзела культуры з Жыткавічэй Сяргей Агіевіч.

Рэзюмэ "К" у дарозе

Перазджаючы з раёна ў раён, мы абмяркоўвалі прапановы сяброў з рэгіёнаў і спрабавалі "нарадзіць" свае ці ўдасканаліць тыя праекты, якія пачалі рэалізоўваць.

Адзін з іх — "Несталічныя скарбы", прысвечаны музейнай экспазіцыям у рэгіёнах. Але журналісцкіх сіл не хопіць для таго, каб расставесці пра кожны раённы музей. Значыць, дарэчы акажацца і актыўнасць музейшчыкаў.

Гэтай жа актыўнасці рэдакцыя чакае ад аддзелаў культуры і пры асвятленні фестывальнага руху. У час летняга піку фізічна не ахопім неабдымнае...

Доўга абмяркоўвалі, як падаваць аналітыку па выкананні Дзяржпраграмы "Культура Беларусі". Карыснасць ідэй сумневаў не выклікала. Ды і тэма пастаянна адсочваецца.

Ды і рубрыка пра ролю асобы работніка сферы — прапанова, вартая ўвагі. Але ж не біяграфію і партрэт неабходна ў ёй падаваць, а раскрываць метады, стыль працы прафесіяналаў. Тады публікацыя стане карысным майстар-класам для іншых работнікаў культуры.

Што да новых тыпаў устаноў, дык тэму разглядалі неаднойчы. І публікацыі мелі крытычны характар. Чаму? Бо зольшага названыя арганізацыі адрозніваліся ад іншых толькі... шылдамі. Вось і спроба падступіцца да яе ў мінулым выпуску рубрыкі "На людным месцы" паказала: пахваліцца крэатыўнымі знаходкамі такім установам у большасці выпадкаў пакуль няма чым.

Безумоўна, публікацыі па тэме новых тыпаў устаноў культуры будзем доўжыць, шукаць станоўчую фактуру і вырашаць праблемныя моманты.

Цягам трох дзён мы задавалі сябрам з Гомельшчыны пытанне: "Якой павінна быць газетная крытыка?". І паўсюль чулі: "Канструктыўнай!". Начальнік упраўлення культуры аблвыканкама Алег Рыжкоў удакладніў: "Крытыкуйце так, каб крытыка пайшла нам на карысць". У Ельскім раёне мы знайшлі падставы не для крытыкі, а для сапраўднага захаплення, бо пабачыць давалося Зашырскі культурна-спартыўны цэнтр.

Работнікі культуры з Зашыры ўласнаручна ўзводзяць новы тып устаноў, аналагаў якому на Беларусі пакуль няма.

Зашырскі чуд, створаны з нічога

Алег Рыжкоў паведаміў, што старшыня Гомельскага аблвыканкама Уладзімір Дворнік выдаткаваў сферы культуры для асваення гаспадарчым спосабам аж 13 мільярдаў рублёў. У выніку — у вобласці практычна не засталася лядашчых аб'ектаў культуры.

Дырэктар КСЦ Яўгенія Шадріна ў рамесніцкім дворыку, дзе ёсць нават шклянна вітрына.

У Зашыры мы пабачылі, хутчэй, вынік не гасразліковай рамонтнай тактыкі, а народнай будоўлі. Калі і казаць пра новую тыпалогію клубных устаноў, дык рабіць гэта варта на падставе такіх клубаў, як у Зашыры. І не толькі таму, што апрача канцэртнай залы тут ёсць яшчэ і спартыўная. Але усё — па парадку...

Дырэктар КСЦ вёскі Зашыры Яўгенія Шадріна вызначана ў раёне "Чалавекам года". Умоўная рубрыка "Партрэты" — якраз пра такіх, як яна. Дык вось, прыкладна год таму яна вырашыла пашы-

рыць межы і без таго немалого КСЦ (адных творчых і актыўных калектываў — 32!) і стварыць... няхай гэта будзе ўмоўна называцца "Горад майстроў". Хоць, на мой погляд, назва не надта дакладна перадае тое, што задумала і ўжо амаль ажыццявіла Яўгенія Шадріна са сваёй камандай, — я назваў бы ўсё гэта Сядзібай Чараўніка. А побач з Шадрінай — заўжды дырэктар КСУП "Саўгас "Камуніст" Рыгор Бабчанок — не толькі чудаўны гаспадарнік і спонсар мясцовай "сацыялкі", але і неаблігі беларускамоўны паэт. Словам, "з усіх бакоў" варты рубрыкі "Галерэя спонсараў ад "К"...

Уздоўж КСЦ на месцы колішняй бруднай пусткі пракладзена алея, на плоце — скульптурныя выявы птушак Беларусі. Дзеці з бліжэйшых садка і школкаў дапамагай мясцовых бібліятэкараў даўно вывучылі назвы тых птушак на памяць. Але гуляць тут прыемна не толькі дзятве.

І самае галоўнае — усе будынкі ды прыбудовы зроблены з "непрыдатнага" будматэрыялу, што ўдалося здабыць з аб'ектаў, зруйнаваных колісь з прычыны састарэласці.

Бетон — заліты.

Мы наведзілі старадаўнія Юравічы — вёску, на тэрыторыі якой размешчаны колішні езуцкі калегіум, а таксама стаянка першабытнага чалавека, самая старадаўняя на тэрыторыі сучаснай Беларусі. Апошняя, па словах начальніка ўпраўлення культуры Гомельскага аблвыканкама Алега Рыжкова, добраўпарадкаўваецца марудна: праблемы — з фінансаваннем.

Падмурак пад будучы музей на месцы першабытнай стаянкі ў Юравічах.

Аб'екты — унікальныя, але доўгі час былі заняўдбанымі. Толькі некалькі гадоў таму яны ўзяты пад пільную ўвагу дзяржавы, пра што сведчыць іх уключэнне ў Дзяржаўную праграму "Культура Беларусі" на 2011 — 2015 гг.

Па словах галоўнага спецыяліста аддзела культуры Калінкавіцкага райвы-

канкама Таццяны Міронавай, да 2014 года на месцы стаянкі першабытнага чалавека павінен узнікнуць музейны комплекс. Але пакуль там фрагментарна ўзведзены каркасныя перакрыцці, забетанавана месца пад падмурак будучай устаноў. Пасля рэалізацыі праекта кожны зможа ўбачыць пад

Будаўнікі і скульптары — дырэктар, хормайстар, акампаніатар ды іншыя супрацоўнікі клубнай установы... У плоце — шкляная вітрына з падсветкай: можна будзе ўбачыць "начынне" клубнага двара. Тут апрача бетонных скульптур (таксама аўтарства дырэктара КСЦ) размесціцца калекцыя старадаўніх аўтамабіляў, фантаны. На клумбах растуць чарніцы, брусніцы, грыбы... У рамесніцкім дворыку — "храмы": кавальскі і ганчарны, бан-

Дырэктар КСУП "Саўгас "Камуніст" Рыгор Бабчанок сваё імкненне станіраваць зашырскую культуру тлумачыць выключна проста: "Не сабе раблю — людзям. І Шадрына па гэтым жа прычыне дзейнічае. Як яе не падтры-

маць?" Намеснік старшыні Ельскага райвыканкама Рыгор Цык лічыць такое супрацоўніцтва цалкам натуральным, бо ў перспектыве бачыць Зашырэ актыўнай турыстычнай зонай. А начальнік упраўлення культуры Гомельскага аблвыканкама Алег Рыхкоў, пераканаўшыся ў няўхільнай зашырской дынаміцы, абяцае ўключыць дзеішча Шадрынай у абласную праграму культурнага развіцця.

Выснова ад пачутага і ўбачанага — адназначная: спонсары, як і фінансаванне адмысловых праектаў, не ўзнікаюць на пустым месцы. Стратэгія рэй вядзе асоба, якая "ўзнімае" вакол сябе "хвалі" стваральнасці. І ў гэтым шчаслівым віры проста немагчыма застацца аб'якавым. А КСЦ і без спонсараў — самадастатковы: гадавы план па аказанні платных паслуг у 39 мільёнаў ужо выкананы.

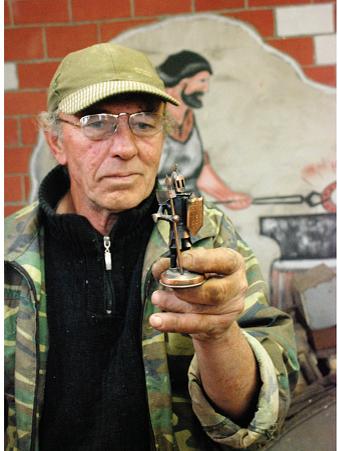
Ю́ген РАГІН

Спонсар мясцовых работнікаў культуры — старшыня СВК і паэт Рыгор Бабчанок.

дарня. Колькасць гурткоў (у тым ліку платных) павялічыцца на парадак.

Югенія Шадрына старанна вывучае магчымасць уцягнення Зашырэ ў турыстычнае "Залатое кольца Гомельшчыны". Лічу, яна свайго даб'ецца. Побач, ля возера Асалода, знаходзіцца турбаза. Але ўжо цяпер ля клубнай сядзібы шмат наведвальнікаў. А будзе яшчэ больш. З'явіўся непадалёк ад КСЦ і двухпавярховы зруб, дзе размесціцца навучальны рамесніцкі цэнтр. Тут застаецца месца для гісторыка-этнографічнага музея, пакою для адпачынку. А ў двары Югенія Шадрына плануе стварыць своеасабліваю інтэрактыўную вуліцу-экспазіцыю, якая нагадвала б пра культуру, традыцыі зніклых ужо вёсак...

Майстар па метале Мікалай Акуліч.

Музейнага купалу — няма...

адмысловым купалам жытло, побыт, адметнасці кухні продкаў, іх традыцыі. Пакуль жа там размешчаны стэнд з падрабязнай інфармацыяй пра ўнікальны гістарычны аб'ект.

Навуковы супрацоўнік Калінкавіцкага краязнаўчага музея Уладзімір Лякін кажа, што ў будучай экспазіцыі недахопу ў цікавых экспанатах дакладна не акажацца. Яно і не дзіва: практычна штогод на месцы стаяць праводзяцца археалагічныя раскопкі. Пры гэтым супрацоўнікі Нацыянальнай акадэміі навук далучаюць да працы мясцовых школьнікаў, а таксама студэнтаў.

Па словах Уладзіміра Лякіна, адкрыццё стаянкі адбылося ў 1928 годзе. З гэтага часу былі знойдзены тысячы розных па каштоўнасці і стане захаванасці артэфактаў сёвай даўніны. Сярод іх — астанкі прыкладна 30 мамантаў, а таксама фрагменты шкілета шарсцістага насарога і нават п'ячорнага льва. Але сітуацыя з будаўніцтвам музея не змяняецца ўжо які год: падмурак так і застаецца падмуракам...

Больш пазітыўныя зрухі назіраюцца ў справе рэстаўрацыі другога юравіцкага аб'екта — старадаўняга манастыра. За апошнія пяць гадоў, па словах навуковага супрацоўніка Калінкавіцкага краязнаўчага музея, на рэстаўра-

Рэзюмэ "К" у дарозе

Пад час нашых "круглых сталоў" выявілася наступная тэндэнцыя: многія з выступоўцаў і ў Гомелі, і ў Мазыры, і ў Рагачове казалі, што публікацыі ў "К" на зладзёныя тэмы дапамагалі ў вырашэнні праблемных пытанняў.

Так, аддзел культуры Жыткавіцкага райвыканкама дзякуючы публікацыі ў "К" атрымаў вельмі патрэбныя ім камплекты вогнетушыцеляў, а таксама — дадатковае фінансаванне на рамонт гарадскога Дома культуры.

Нараўляючы казалі пра тое, што дзякуючы нашай публікацыі ўдалося вырашыць праблемнае пытанне з будынкам, які знаходзіцца на тэрыторыі кандытарскай фабрыкі і мае статус гісторыка-культурнай каштоўнасці. А пасля артыкула "К" пра развіццё спонсарства ў Жлобінскім раёне Гомельскай вобласці кантакты мясцовага аддзела культуры з кіраўніцтвам Беларускага металургічнага завода ў галіне дзяржаўна-прыватнага партнёрства выйшлі на новы ўзровень...

Дадзеныя прыклады можна было б доўжыць. Проста, вельмі хочацца, каб і вы, нашы паважаныя чытачы, заўсёды ведалі: узятая на старонках газеты праблема ці вострае пытанне, цікавая ідэя альбо праект у большасці выпадкаў знаходзіць свае вырашэнне. І, натуральна, наступныя нашы артыкулы папросту немагчымыя без шчыльнага кантакту з нашымі падпісчыкамі ды чытачамі. Дык давайце ж супрацоўнічаць!

цыю аб'екта было выдаткавана амаль 11 млрд. беларускіх рублёў. Толькі леста на гэты помнік архітэктуры XVIII—XIX стст., які ўнесены ў Дзяржаўную інвестыцыйную праграму на 2011-ы, укладзена каля 2,5 млрд. рублёў з рэспубліканскага і абласнога бюджэтаў.

Варта нагадаць, што ў 1993 годзе будынак манастыра перададлі пад юрысдыкцыю Беларускай Праваслаўнай Царквы. Відавочна, самастойна аднавіць храм і памяшканні манастыра нешматлікаму прыходу было не пад сілу, таму на дапамогу прыйшла дзяржава. У прыватнасці, падпісана дамова аб долевым удзеле бакоў у аднаўленні аб'екта. І хоць у перспектыве ў манастырскім комплексе не плануецца стварэнне музея, там будзе працаваць

паломніцкі цэнтр, які прыцягне ў раён ахвотных убачыць старадаўняй мурой і цудатворную ікону Божай Маці.

Але мала прывесці турыстаў на аб'ект — важна затрымаць іх там, заахоціць пакінуць грошы праз стада-рожную прадукцыю і паслугі. Так, цяпер экскурсію ў Юравічы з удзелам супрацоўніка Калінкавіцкага краязнаўчага музея абыдзецца, у залежнасці ад велічыні групы, прыкладна ў 100 тысяч рублёў.

З інфраструктуры ў Юравічах — хіба што невялікая кавярня ды сельская крама. Акрамя таго, побач з гістарычнымі аб'ектамі маецца і аграсядзіба, якая пакуль больш арыентавана не на культурны турызм, а на стаянку рыбакоў ды паляўнічых.

Кастусь АНТАНОВІЧ

Рэзюмэ "К" у дарозе

Набалелая праблема, да якой неаднаразова звярталася "К": брэнд — ёсць, а сувеніраў — няма.

Па словах Уладзіміра Лякіна, адсутнічае зацікаўленасць з боку патэнцыйных інвестараў. Калі фірмы па выбаце сувеніраў "прачнуцца", мясцовыя музейшычыкі гатовы дапамагчы ім зрабіць адметныя макеты. З іншага боку, музей дагэтуль не мае ліцэнзіі на продаж якой-кольвечы прадукцыі, у тым ліку сувенірнай. Думаецца, попытам карысталіся б адмысловыя плюшавыя маманцяныці ці п'ячорныя львы, вырабленыя ў не такім ужо і далёкім Жлобінскім раёне, які славіцца фабрыкай мяккіх цацак... Мяркуем, яны сталі б не менш папулярнымі за персанажаў мультфільма "Ледніковы перыяд".

Канцэпцыя "...Веды"

Старшы навуковы супрацоўнік "Палескай веды" Віталіна Сайфудзінава.

Экспазіцыя "Палескай веды" пабудавана на прадметах, не такіх ужо і рэдкіх у іншых музеях Беларусі. Справа тут у іншым: сама канцэпцыя гэтага незвычайнага музея выклікае незабыўнае ўражанне і яшчэ раз дэманструе вядомую аксіёму пра тое, што няма тых праектаў, якія было б немагчыма раскруціць.

Апошнім пунктам другога дня выязной рэдакцыі журналістаў "К" сталася наведанне Мазырскага музея народнай культуры "Палеская веда".

Плынь жыцця, прадстаўленая ў музеі "Палеская веда", пачынаецца з нараджэння, праходзіць праз усе этапы жыцця чалавека, а заканчваецца сыходам у іншы свет. Здаецца, нічога асаблівага. Але дзякуючы прадстаўленай сімволіцы, палескаму каларыту, акцэнтам на пэўных аб'ярагах, традыцыях ды знаках музей вылучаецца з шэрагу "тыповых" ды "будзённых". І наведальца яго хочацца яшчэ. Чым не рэальны вынік крэатыўнага падыходу да развіцця музейнай справы?

Завяршыўся ж гэты насычаны падзеямі дзень на мурах Мазырскага замчышча. Натуральна, прадстаўленыя тут драўляныя пабудовы не прэтэндуюць на гістарычную адпаведнасць. Ды тое, па словах начальніка аддзела культуры райвыканкама Ірыны Мірончыкавай, і не патрабавалася. Галоўная ідэя — у іншым: стварыць цікавы антураж для месцічаў і гасцей Мазыра, даць ім магчымасць палюбавацца краявідамі горада з Замкавай гары, адпачыць, наведаць кафэ. Ідэя спрацавала на ўсе сто. Доказам таму — і вялікая наведвальнасць Мазырскага замчышча, і тое, што сюды пастаянна заязджаюць вясельныя картэжы для фотасесій...

Карацей кажучы, новы культурны аб'ект арганічна "ўпісаўся" ў гарадскі ландшафт, што і патрабавалася. А далейшае яго развіццё — тэма для асобнага артыкула...

Акрабаты з Цэнтра цыркавага мастацтва "Арэна", што дзейнічае пры мазырскім Палацы культуры, паказалі фрагмент рэпетыцыі журналістам "К".

Высокі заробак — гэта...

Не ў кожным рэгіёне ёсць свае Кузняцовы — выбітныя артысты, здольныя ўраджаць нумарамі і перадаць напрацаванае наступным пакаленням. Але ж з гэтага не вынікае, што трэба моўчкі чакаць прыезду таленавітых творцаў: артыстаў, музейшычкаў, клубнікаў ці бібліятэкараў — каму якія патрэбны...

Цыркавая студыя — гонар не толькі Мазыра. Цуды жывілібрыстыкі, фенаменальная каардынацыя пры выкананні нумароў паветранай гімнастыкі, жангліраванне шасцю мячамі — усё гэта ўбачылі журналісты "К" пад час невялікага выступлення... Часам нават не верылася, што гэта ўсё адбываецца ў Мазыры, а не ў адным са знакамітых цыркаў Еўропы.

Па словах сына мастацкіх кіраўнікаў "Арэны" Барыса і Марыны Кузняцовых Сяргея, які ўжо чацвёрты сезон працуе

Начальнік аддзела культуры Мазырскага райвыканкама Ірына Мірончыкава.

паветраным гімнастам у канадскім цырку "Дзю Салей", геаграфія іхніх паездкаў — ад Іспаніі да Кітая, ад Рыга да Севастопаля.

Ёсць у студыі і стыпендыя спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі. На VII Міжнародных Дэльфійскіх гульнях дзяржаў — удзельніц СЧД "Энергія маладых" мазыране заваявалі залатыя медалі. Студыйцы неаднаразова становіліся лаўрэатамі міжнародных конкурсаў, а таксама перамаглі ў вядомым тэлеконкурсе "Хвіліна славы".

Што патрэбна для поспеху падобнага праекта? На наш погляд, у першую чаргу варта стварыць умовы для паўсядзённай дзейнас-

ці творцаў, як гэта зрабілі ў аддзеле культуры Мазырскага райвыканкама. Ёта значыць — стабільны і высокі заробак, жыллё, закупка неабходнага абсталявання, аперацыйнае вырашэнне ўсіх рабочых пытанняў. А яшчэ адзін паказчык — адразу ж аддукацца на кожную прапанову артыста ці клубніка ды стварыць прыязную атмасферу, у якой будзе лёгка працаваць і кіраўнікам, і падначаленым...

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Калінкавічы — Жлобін — Рагачоў — Карма

Намеснік начальніка ўпраўлення культуры Гомельскага аблвыканкама Вольга Антоненка па дарозе да Прыпяцкага краю — у Рагачоў праз Жлобіншчыну — распавяла, што аддзелы культуры маюць ліцэнзіі на перавозкі людзей, таму платныя экскурсіі ахвотных ледзь не па ўсёй Беларусі паспелі стаць нормай. Але не толькі гэтым адметны край: крэатыўных ідэй тут, як мы пераканаліся, таксама хапае.

Было б цікава пачытаць...

Ідэй сабраў! Трэці і апошні "круглы стол" журналістаў "К" з работнікамі культуры жлобінска-рагачоўскага "куста" прайшоў у новым будынку Рагачоўскай ДШМ, якая не адзін год з'яўлялася даўгабудам. А цяпер установа — адна з вядучых у вобласці. Карацей, сустрэча з чытачамі на яе базе — цалкам натуральная.

Начальнікі аддзелаў: Юлія Басаргіна з Чачэрска, Святлана Беразоўская з Акцябрскага, Міхаіл Зайцаў з Рагачова, Віктар Бажан са Жлобіна.

Начальнік аддзела культуры Рагачоўскага райвыканкама Міхаіл ЗАЙЦАЎ:

— Вельмі шмат праверак, у тым ліку і з боку органаў унутраных спраў, па дзейнасці нашых клубных фарміраванняў. Дзяцей у гуртках літаральна па галовах пералічваюць. А клубны работнік, у адрозненне ад настаўніка агульнаадукацыйнай школы, грошы за гуртковую дзейнасць не атрымлівае. Думаецца, улічваючы нам варта не галовы, а, мабыць, — колькасць і якасць праведзеных мерапрыемстваў... З гэтай нагоды, пажадана, каб "К" правяла "круглы стол" з удзелам зацікаўленых асоб для выпрацоўкі аптымальнага вырашэння дадзенай праблемы.

Дырэктар Рагачоўскага раённага метадычнага цэнтра Ірына СЕДЛЕР:

— Сапраўды, апошнім часам існуе нейкая падмена функцыянальных абавязкаў у сферы адукацыі і ў сферы культуры. А задачы ж у нас — розныя. Работнікі культуры павінны займацца не адукацыйным працэсам, а творчым разняволеннем асобы ў зручны для яе час... І без газетнай дыскусіі, сапраўды, цяжка давесці рэальную ісціну тым, хто не мае дачынення да культуры. І, канешне, хацелася б, каб у тых дыскусіях больш актыўны ўдзел бралі прадстаўнікі Міністэрства культуры. Нам цікава, якімі будуць дакументы аб клубным фарміраванні, аб дзейнасці ўстаноў...

Начальнік аддзела культуры Акцябрскага райвыканкама Святлана БЕРАЗОЎСКАЯ:

— Мяне цікавіць перадавы культурны досвед нашых замежных калегаў, што працуюць і ў горадзе, і на сяле.

Пад час трэцяй сустрэчы.

Рэзюмэ "К" у дарозе

Выснова не новая, але, улічваючы менавіта карпаратыўны інтарэс жлобінцаў (ды і не толькі!), патрабуе больш якаснага ды маштабнага ўвасаблення.

"Вечная" праблема начных дыскусій і прысутнасці на іх непаўнагадовых, падаецца, была прагісана ў газеце неаднойчы. Прычым — на ўзроўні канкрэтных механізмаў яе вырашэння менавіта на мясцовым узроўні. Тым не менш, на рэдакцыйныя "круглыя сталы" запросім, апроч прадстаўнікоў сферы культуры, сілавую, фінансістаў, юрыстаў, каб разгледзець гэтую ды іншыя пытанні шматбакова.

Замежны досвед культурнага развіцця — тэма няпростая, далёка не на паверхні ляжыць. Таму і знаходзіцца ў катэгорыі, так бы мовіць, газетнага дэфіцыту. Тым не менш, дэфіцыт гэты паспрабуем ліквідаваць з дапамогай Міністэрства культуры, БДУКІМ і Інстытута культуры Беларусі, а таксама вопыту спецыялістаў на месцах. Ізноў жа: чакаем вашай актыўнасці!

Фрагмент адноўленых інтэр'ераў палаца.

Будынак маёнтка, узведзены ў 1893 годзе, уражвае наведвальнікаў і сёння. Палац, які арганічна злучыў у сабе рысы неаготыкі ды неарэнесансу, не толькі прыцягвае сваімі архітэктурнымі формамі, а і той незвычайнай ляпнінай, што часткова захавалася ў яго агромністых залах і цяпер ашчадна адраджаецца рэстаўратарамі. А яшчэ ў інтэр'ерах палаца ёсць адмысловыя фрызы, каміны, плафоны з картушамі, керамічнае пакрыццё падлогі і шмат іншых унікальных рэчаў...

Сядзіба коштам у 22 мільярды

Пераезд з Мазыра ў Жлобін, хоць і доўжыўся гадзіны тры, прайшоў амаль незаўважна. Проста, было што абмеркаваць. А па прыездзе ў горад журналісты "К", перасеўшы ў іншую машыну, скіраваліся ў аграгарадок "Чырвоны Бераг".

Паселішча Чырвоны Бераг вядомае, у першую чаргу, тым, што тут знаходзіцца палацава-паркавы ансамбль — узор дойлідства канца XIX стагоддзя. Маёнтак, які раней належаў роду Козел-Паклеўскіх, цяпер знаходзіцца пад даглядам мясцовых улад. І то не выпадкова: старадаўні будынак — яшчэ адна яркая перліна не толькі Жлобіншчыны, а і ўсяго рэгіёна. Нездарма палац уваходзіць у турыстычны маршрут "Залатое кольца Гомельшчыны".

Экстэр'ер сядзібы ў Чырвоным Берэзе і элементы дэкору.

Па словах намесніка начальніка ўпраўлення культуры Гомельскага аблвыканкама Вольгі Антоненка, пад рамонтна-аднаўленчыя работы на старадаўнім аб'екце

чаргу, — на турыстаў, не хапае нашым рэгіянальным гісторыка-культурным аб'ектам, "К" ужо неаднойчы пісала. І вельмі добра, што на Жлобіншчыне цудоўна разумеюць наступны факт: нават самы пры-

Замест зносу

Алег Рыжкоў неаднаразова падкрэсліваў, што ў выніку працэсу аптымізацыі занябаных і лядашчых устаноў культуры на Гомельшчыне практычна не засталася. На рамонтна-будаўнічыя работы пастаянна выдаткоўваюцца абласныя сродкі. Натуральна, грошы праграма выкарыстоўваюцца і з раённых бюджэтаў. На аднаўленні памяшканняў актыўна працуюць і гаспадарчыя групы аддзелаў культуры. Адзін з прыкладаў такой сістэмнай аптымізацыі — установа культуры ў вёсцы Вялікія Аўцюкі.

Спачатку — перадгісторыя, характэрная ці не для кожнага беларускага рэгіёна.

Клуб у Вялікіх Аўцюках месціўся ў памяшканні даваеннай пабудовы, знаходзіўся на балансе мясцовага сельсавета, меў стопрацэнтную зношанасць. Па словах начальніка аддзела культуры Уладзіміра Елісеева, старшыня Калінкавіцкага райвыканкама Іван Піліпец паставіў пытанне аптымізацыі ўстановы. Але гаворка ішла не пра ліквідацыю клуба, а аб пярэбарых яго ў мясцовую... агульнаадукацыйную школу. Праект сапраўды крэатыўны і аналагаў на Беларусі, як падаецца, не мае.

Справа ў тым, што колькасць насельнікаў Вялікіх Аўцюкоў, што і казаць, скарачаецца. Калісьці ў школы было 400 вучняў, зараз — менш за 60. Памяшканні пуставалі...

Цяпер пад школьным дахам размясціліся не толькі клуб з бібліятэкай (з асобным уваходам), але і пошта ды фельчарска-акушэрскі пункт. Па словах начальніка аддзела культуры, на пераўтварэнне будынка пайшло каля ста мільёнаў рублёў з раённага бюджэту. Палова работ выканана гаспадарчым спосабам. Адзел культуры арандуе правае крыло трохпавярховага будынка.

І яшчэ адна арыгінальная акалічнасць. Мясцовая клубная ўстанова называецца "Сельскі клуб народных майстроў". Вялікія Аўцюкі заўжды славіліся ткацтвам. У кірунку развіцця мясцовага традыцыйнага мастацтва і працуюць цяпер вясковыя клубнікі...

Яўген РАГІН

Рэзюмэ "К" у дарозе

А цяпер падумайце, колькі школьных памяшканняў пустуе ў вёсках Беларусі. І які эканамічны эффект прынясе менавіта разумная аптымізацыя, якая патрабуе не навабуду, а бягучага рамонту.

вабны ў турыстычным плане аб'ект не будзе карыстацца попытам ажно да таго часу, пакуль, што называецца, не "абрасце" неабходнай турінфраструктурай. Справа цяпер — толькі за рэалізацыяй задуманага.

У тым, што прыватнікі гатовы ўкладаць грошы ў сумесныя праекты з мясцовым аддзелам культуры, мы пераканаліся крыху пазней, наведваючы знакаміты чырвонабарэжскі комплекс у памяць ахвяр дзіцячага канцэнтрацыйнага лагера. На тэрыторыі помніка-мемарыялу нядаўна з'явілася прыватная гандлёвая кропка, якая, натуральна, карыстаецца попытам у наведвальнікаў, асабліва — у спякотныя летнія дзенькі. Іншая рэч, што яе размяшчэнне ў непасрэднай блізкасці да мемарыялу, скажам прама, не надта арганічна

Экскурсавод Аляксандр Манкевіч.

ўпісваецца ў канцэпцыю гэтага аб'екта. Мабыць, куды лепш было паставіць яе крыху далей...

А яшчэ, як распавёў экскурсавод "Залатога кольца Гомельшчыны" — наш гід Аляксандр Манкевіч, пад час стварэння комплексу на Жлобіншчыне быў аб'яўлены конкурс на лепшыя работы, якія могуць папоўніць экспазіцыю помніка-мемарыялу. Вынік — навідавоку: чатыры з найлепшых прадстаўленых твораў былі адліты і ўстаноўлены ў Чырвоным Беразе. Аўтары іх — маладыя людзі, і цяпер — частка гасці мемарыялу. Так што справа выхавання падрастаючага пакалення сродкамі мастацтва на Жлобіншчыне таксама не спыняецца. Дарэчы, як распавёў той жа Аляксандр Манкевіч, за пяць гадоў мемарыял наведалі 145 тысяч чалавек. Колькі ж іх будзе, калі адкрыецца палац?..

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Памяць заўжды баліць у Чырвоным Беразе...

Рэзюмэ "К" у дарозе

Досвед жлобінскіх калег мог бы быць прыдатным для культурнікаў з іншых рэгіёнаў Беларусі.

Шмат у якіх раёнах маецца напэўна закінутая сядзіба або застаўся цікавы старасвецкі будынак. Дык чаму б не зрабіць такі гісторыка-культурны аб'ект цікавым і запатрабаваным у наведвальнікаў? Прынамсі, наўрад ці гэта запатрабавала б значных фінансавых затрат, калі б удалося зацікавіць сваім праектам прыватны бізнес ды распачаць працу па стварэнні ў гэтым будынку адметнай музейнай экспазіцыі... Гэта магло б прынесці плён у маштабах усёй Беларусі. А так пакуль толькі застаецца наракаць на нездавальняючы стан помнікаў гісторыка-культурнай спадчыны, што яскрава пацвердзіла апошняя праверка, якая ладзілася пад патранатам Генеральнай пракуратуры нашай краіны, і пра гэта "К" таксама неаднойчы пісала. Дык хто першы рушыць гэтым шляхам?

Праект музея "Чазеніі"

У доме свайго дзядзькі славуці Уладзімір Караткевіч напісаў "Ладзю роспачы" і "Чазенію", "Хрыстос прыязмліўся ў Гародні" і "Дрэва вечнасці". Цяпер ля будынка стаіць мемарыяльны знак у гонар славітага нацыянальнага генія. Хто ведае, мо праз пэўны час у Рагачове з'явіцца такі Музей Уладзіміра Караткевіча.

Як зрабіць з "цяжкага" творцу?

Не можам не сказаць колькі слоў пра вопыт работнікаў культуры Кармянскага раёна, куды, на жаль, не паспелі трапіць пад час выязной рэдакцыі. Пры мясцовым Цэнтры культуры і дасугу цягам ужо чатырох гадоў працуе аматарскае аб'яднанне "Сабе насустрач".

А летась з удзельнікаў аматарскага аб'яднання была створана тэатральная студыя "Маскарад"...

Прычым працуюць падлеткі з аб'яднання "Сабе насустрач" у вельмі шчыльнай звязцы як з бібліятэчнай сістэмай Кармы, так і са школай мастацтваў, і ўжо зрабіліся "фішкай" культурнага жыцця Кармяншчыны.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Рэзюмэ "К" у дарозе

Ці ведаюць у аддзелах культуры іншых абласцей, колькі ў іх "цяжкіх" на ўліку?

На жаль, не так ужо і часта ў час выездаў у рэгіёны Беларусі даводзілася сустракаць аб'яднанні, падобныя да тых, што працуюць пры Кармянскім РЦКіД. Прынамсі, Таццяна Егерава гатова падзяліцца з кожным сваімі напрацоўкамі.

Паважаныя чытачы! Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах выязной рэдакцыі.

Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77 або kultura@tut.by, **тэлефануйце**

ў рэдакцыю па нумарах 8-017-286-07-97, 8-017-334-57-41

абмяркувайце тэму на www.facebook.com/kimpressby, www.twitter.com/kultura_by!

Заняткі ў майстроў-метадыстаў РЦР Вольгі і Ігара Ткачовых.

Тэхналогія "здабычы" грошай

Начальнік аддзела культуры Рагачоўскага райвыканкама Міхаіл Зайцаў — не проста сябра "К". Ён яшчэ — і аўтар шматлікіх ідэй, за рэалізацыяй якіх наша выданне сочыць не першы год. І не толькі сочыць, але і асвятляе ход іх ажыццяўлення, прапагандуе вынікі праектных шчыраванняў, сочыць за тым, наколькі высновы рагачоўскай творча-фінансавай дзейнасці ўплывовыя на іншыя аддзелы культуры. А высновы, быццам, нескладаныя: мала праявіць ініцыятыву — трэба, каб творчая ідэя "прыцягнула" інвестыцыі яшчэ да пачатку яе ўвасаблення.

Злева направа: дырэктар РЦР Валянціна Кіпчэнка, майстар-метадыст Вольга Ткачова, навуковы супрацоўнік Музея лялькі Таццяна Гарбачова.

А зараз — пра тэхналогію атрымання грантаў на прыкладзе стварэння пры Стрэнькаўскім цэнтры рамёстваў Музея беларускай лялькі. Пачалося усё ў сакавіку 2010-га. "К" у артыкуле "Ліцэнзія на... прафесійнасць" распавяла не толькі пра тое, што ўстановы культуры Рагачоўшчыны, атрымаўшы ліцэнзію на транспартныя перавозкі людзей, палепшылі паказчыкі пазабюджэтай дзейнасці, а насельніцтва раёна займела магчымасць наведваць з экскурсіямі не адно абласныя гарады, але і сталічныя аб'екты. Гаворка тады ішла і пра вялікае жаданне стварыць у Стрэньках адмысловы музей. Побач санаторый, "напльў" замежнікаў высокі, — дадатковы ды нестандартны аб'ект культуры прыцягне яшчэ большую колькасць наведвальнікаў, значна пашырыць спектр платных паслуг. Ідэя, словам, была. Не ставала сродкаў для яе рэалізацыі...

рамонт музейнага памяшкання, выданне рэкламнай прадукцыі... Здавалася б, усё проста: інвестара трэба пераканаць у тым, што ваш праект — унікальны і аналагаў на Беларусі не мае. На Рагачоўшчыне, як значнае начальнік аддзела культуры, асноўны "пераканальшчык" — дырэктар раённага метадычнага цэнтры Ірына Седлер. Яна ведае, як стукнуць у "фінансавы" аяк, каб яно адчынілася. Мы запыталіся: "Як?" "Аргументавана і настойліва!" — адказала тая.

І гэта не першая і не апошняя ідэя-брэнд Рагачоўшчыны. Чарговая звязана з інфармацыйна-культурным развіццём маланаселеных ды аддаленых вёсак раёна. Напэўна, няма на Беларусі начальніка аддзела культуры, які не задумваўся б над вырашэннем праблемы сельскіх, неаграгарадоцкіх паселішчаў. Але задумвацца і рабіць — дзясловы не з сінанімічнага шварагу. "Грантавышуквальнік" Ірына Седлер пэўны час таму села за складанне чарговага пакета дакументаў. І рабіла гэта, як і заўжды, аргументавана. Пераконвала, што патрэбны не толькі сучасныя аўтаклубы ды бібліюбусы, але і матэрыяльнае заахвочванне мясцовых творчых ініцыятыў, сабраных ды сістэматызаваных з дапамогай шматлікіх маніторынгаў. Зарана пакуль называць інвестара, зарана пакуль дэталізаваць рагачоўскую ідэю. Але ўзнікла яна, як і раней, у патрэбны час і ў патрэбны месцы...

Яўген РАГІН

Рэзюмэ "К" у дарозе

А цяпер давайце паразважаем: чаму ж гранты не сыплюцца на аддзелы, як снег у навагоднюю ноч?

Меркаванне Міхаіла Зайцава на гэты конт досыць адназначнае: маўляў, якая можа тут быць настойлівасць, калі аргументаванасці бракуе. Пагаджаемся! Умець правільна склаці пакет дакументаў на атрыманне фінансаванага "падсілкавання" — справа важная, але не галоўная. Патрэбна ідэя. І пра яе хранічны недахоп у межах рэгіёнаў "К" піша апошнім часам ці не на кожнай газетнай старонцы. Фандрайзінг да месца толькі тады, калі ёсць прывабная мэта. І ў Стрэньках яна ўжо рэалізавана. Мы бачылі вочы турыстаў, якія, пакаштаваўшы мясцовага варэння з чарніц і пчалінага пылку, зачаравана разглядалі ляльку-васьміручніцу. Хіба ж дзіва, што план па аказанні платных паслуг тут пастаянна выконваецца?

3 фотаблога "К"

Настаўнік па класе скрыпкі Галіна Працок і яе вучань у ДШМ вёскі Кочышчы Ельскага раёна. Школа адрамантавана гаспадарчым спосабам.

Свае прапановы выказвае начальнік аддзела культуры Добрушкага райвыканкама Рыгор Козыраў.

Выступае дырэктар Экалага-культурнага цэнтру Мазырскага раёна Тамара Гарчаніна.

Музейныя работнікі ў Рагачове дзеліцца з рэдактарам аддзела "К" Кастусём Антановічам сваімі прапановамі для рубрыкі "Несталічныя скарбы".

Пад час "круглага стала" ў Мазыры.

Пад час "круглых сталаў" ад прадстаўнікоў усіх раёнаў Гомельшчыны мы даведаліся пра набыткі і праблемы аддзелаў культуры. Вось толькі невялікі пералік пытанняў, што ўзнімаліся кіраўнікамі сферы культуры тых раёнаў, якія мы, на жаль, не паспелі наведваць цягам выязной рэдакцыі.

Да прыкладу, у **Рэчыцкім раёне** назіраецца нястача службовага жылля для маладых спецыялістаў. Да таго ж, у раёне вельмі шмат праблем, звязаных з забеспячэннем сельскіх устаноў культуры якас-

што да **Добрушкага раёна**, дык асноўнымі праблемнымі пытаннямі тут з'яўляюцца недастатковае фінансаванне, што замаруджвае рамонт сельскіх і гарадскіх устаноў культуры.

Але не ва ўсіх раёнах засяроджваліся на праблемных пытаннях. Напрыклад, у **Брагінскім**, паводле інфармацыі аддзела культуры, шчыльна супрацоўнічаюць з праграмай Арганізацыі Аб'яднаных Нацый CORE "Супрацоўніцтва для рэабілітацыі ўмоў жыцця ў пацярпелых ад Чарнобыльскай катастрофы раёнах Беларусі". Гэта дазволіла стварыць вэб-сайт, падрыхтаваць сумесныя выстаўкі, арганізаваць

Яна, дарэчы, карысталася вялікім попытам на Першым Нацыянальным музейным форуме ў Гродне.

Калі ж весці гаворку пра **Чачэрскі раён**, дык сёлета на базе мясцовага гісторыка-этнаграфічнага музея распачаў сваю дзейнасць Графскі тэатр. У рэпертуары своеасаблівай музейна-тэатральнай трупы — усяго адзін твор, але гэтае аднаўленне спектакля 300-гадовай даўніны заўсёды прыцягвае вялікую ўвагу шматлікіх наведвальнікаў установы культуры.

Турыстычным брэндам **Светлагорскага раёна**, як вядома, з'яўляецца хутар "Міколаў востраў", а галоўная адметнасць названай сядзібы — драўляны

Бліц-фармат: здабыткі і праблемы рэгіёна

най светлавой ды гукаўзмацняльнай апаратурай, аўдыя- і відэатэхнікай, з набыццём новых музычных інструментаў для школ мастацтваў.

З падобнымі праблемамі сутыкаюцца, дарэчы, не толькі ў Рэчыцкім, а і ў Светлагорскім ды многіх іншых раёнах Гомельшчыны і ўсёй Беларусі. Магчыма, вырашэнню названых пытанняў паспрыяе рэалізацыя Дзяржпраграмы "Культура Беларусі" на 2011 — 2015 гады. Прынамсі, у рэгіянальных аддзелах культуры з ёю звязваюць вялікія спадзяванні.

У **Акцябрскім раёне** ўзнялі яшчэ адно праблемнае пытанне. Натуральна, ні для каго не з'яўляецца навіной той факт, што сёння нарматыўная база ў сферы культуры патрабуе абнаўлення. Адсюль, на думку культработнікаў раёна (ды і перакананыя, і іх калег з іншых рэгіёнаў), вынікае неабходнасць складання новых тыпавых штатаў культурна-асветніцкіх устаноў, а таксама падрыхтоўкі адзінага Кваліфікацыйнага даведніка пасад служачых, занятых у сферы культуры. Да таго ж, актуальным для ўстаноў культуры з'яўляецца пытанне больш дакладнага вызначэння груп па аплаце працы ды некаторыя іншыя. А яшчэ не стае метадычных распрацовак, якія можна было б выкарыстоўваць у сваёй дзейнасці.

Дзіцячы фестываль казак. Дарэчы, і цяпер на Брагіншчыне актыўна ўзаемадзейнічаюць з разнастайнымі замежнымі фондамі, напрыклад, з французскай дабрачыннай арганізацыяй "Валь дэ Луар — Беларусь", а таксама фондам вядомай тэнісісткі Марыі Шарапавай.

У **Буда-Кашалёўскім раёне** пахваліліся тым, што сёлета на VI Абласным адкрытым фестывалі творчай моладзі "Пад белымі крыламі" дырэктар Губіцкага СДК Алег Сомаў быў уганараваны Гран-пры ў намінацыі "Народная песня" і заваяваў I месца ў намінацыі "Эстрадная песня". А мясцовы фальклорны ансамбль "Сябрына" пацвердзіў сваё званне народнага аматарскага калектыву.

У **Нараўлянскім раёне** шмат робіцца для папулярызацыі мясцовага палацава-паркавага ансамбля, рэканструкцыя якога ідзе ўжо трэці год паводле Дзяржпраграмы сацыяльна-эканамічнага развіцця і комплекснага выкарыстання прыродных рэсурсаў Прыпяцкага Палесся на 2010 — 2015 гады. Выдадзена шмат кніг, нататнікаў, календароў, буклетаў, у якіх пададзены звесткі пра згаданы гісторыка-культурны аб'ект. Да таго ж, мясцовы Цэнтр рамёстваў вырабляе сувенірную прадукцыю.

млын XIX стагоддзя, унесены ў Дзяржспіс гісторыка-культурных каштоўнасцей краіны. Сёлета гэты гістарычны аб'ект быў прызнаны адным з пераможцаў у рэспубліканскім конкурсе "Лепшы прыклад захавання гістарычнай спадчыны Рэспублікі Беларусь".

У **Гомельскім раёне** адным з надзённых пытанняў называюць распрацоўку на дзяржаўным узроўні алгарытму сацыяльнага ўзаемадзеяння сельскіх устаноў культуры з галоўнымі іхнімі спонсарамі — прадпрыемствамі аграпрамысловага комплексу. Іх кіраўнікі ў выніку павінны разглядаць клубы не як забавляльныя установы, а як асяродкі духоўна-маральнага выхавання дзяцей — будучага папаўнення працоўных калектываў.

Аддзел культуры **Лоеўскага райвыканкама** занепакоены тым, што няма ў рэгіёне раённага краязнаўчага музея, які садзейнічаў бы папулярызацыі багатай спадчыны Лоеўшчыны. Належнага памяшкання для гэтага — не адшукаць. Між тым, на сёння сабрана і захоўваецца ў запасніках каля 400 экспанатаў краязнаўчай накіраванасці.

Установы культуры **Хойніцкага раёна** маюць патрэбу ў абнаўленні гукаўзмацняльнай апаратуры. Не стае і самай неабходнай мэблі...

Падборку падрыхтавалі
Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ
і **Яўген РАГІН**

Замест заканчэння

Чарговы пачатак з аналітыкай

Канец сустрэчы — гэта толькі яе пачатак. У самым бліжэйшым будучым і на якасна новым узроўні. А што ён будзе сапраўды якасна новым, мы пераканаліся пасля першага "круглага стала" на Гомельшчыне. А іх было тры — ёмістых, багатых на эмоцыі ды фактуру.

Так, у кожным раёне Беларусі мы паспелі пабываць па некалькі разоў. Але тое, што мы добра ведаем рэгіянальнае жыццё, — праўда толькі напалову. Яно, гэтае жыццё, — імклівае, пярэстае, часам нечаканае, і заўтра — заўжды не падобнае на ўчора. І кожны клубнік, бібліятэкар, музейшчык разумее нас: новы дзень прыносіць новыя праблемы, вырашэнне якіх вымагае новых падыходаў.

Таму кожны наш прыезд у рэгіёны — гэта і працяг даўняй гаворкі-сяброўства, і чарговы пачатак аналітычнага пераасэнсавання пачутага і пабачанага...

"К" заўжды імкнецца да дыялога з рэгіёнамі. Дыялога канструктыўнага і плённага. Пошук новага і нестандартнага не бывае лёгкай. Аднак той, хто шукае — заўжды знаходзіць. І мы чарговы раз пераканаліся ў тым на Гомельшчыне.

Так, мы стараемся адысці ад сумнай справяднасці, шэрай апісальнасці, небяспечнай руцінасці, якая забівае ўсё творчае. Так, мы абавязкова будзем выходзіць на праблемы. Не дзеля крытыканства, а для агульнага канкрэтнага выніку. І будзем рабіць гэта разам з вамі. Менавіта такі дыялог, як падаецца, і адпавядае патрабаванням сённяшняга няпростага дня. Дый калі гэты дзень быў для вас простым? Нацыянальная культура — гэта заўжды нацыянальная ідэалогія. А такі пачэсны абавязак вымагае максімальнай аддачы ды маральных і фізічных сіл. І мы ад усёй душы жадаем, каб былі яны невычарпальнымі! Усяго добрага, і — вітаем!..

"Культура" ўцы

Фота ў час выязной рэдакцыі рабіў **Юрый ІВАНОЎ**

Прэзентацыя кнігі "Майстар-клас" Андрэя Звягінцава, сустрэча з французскай актрысай Андрэа Феррэоль, візіт адной са знакавых фігур расійскага экранна Васіля Сігарава... Колькасць мерапрыемстваў, падзей на сёлётным Мінскім міжнародным кінафестывалі "Лістапад" як ніколі прымушае зацікаўленага глядача хвалявацца, бо трэба выбраць, на што жадаеш паспець. Карэспандэнтам "К" у гэтым прапанаваным кінафорумам шэрагу магчымасцей пашчасціла на дзве сустрэчы. Эксклюзіўнае інтэрв'ю нам пагадзіліся даць асобы, якія, бадай, не маюць патрэбы ў прадстаўленні: літоўскі рэжысёр Шарунас БАРТАС (на фестывалі зладжана рэтрэспектыва стужак аўтара) і рэжысёр з беларускімі каранямі Сяргей ЛАЗНІЦА (ягоны фільм "У тумане" паводле аднайменнай аповесці Васіля Быкава адкрываў "Лістапад" і стаўся адным з твораў, які больш за ўсе абмяркоўваюць на кінафоруме).

Сяргей ЛАЗНІЦА:

"Хацеў дакладна ўвасобіць думку Быкава на экране"

Сяргей ЛАЗНІЦА прыехаў на кінафестываль, каб прадставіць беларускім глядачам сваю другую поўнаметражную стужку "У тумане" на дадатковым паказе ў сталічным Доме кіно. Як высветлілася, рэжысёр у свой час атрымаў блашаванне на карціну ад Васіля Быкава. Некалькі разоў ён гутарыў з пісьменнікам па тэлефоне. І Лазніца атрымаў пажаданне ад Быкава: "Ні пуху, ні пер'я". У час візіту ў Мінск рэжысёр знайшоў чвэрць гадзіны, каб адказаць на пытанні карэспандэнта "К".

— Сяргей Уладзіміравіч, мяркую, што гэтае пытанне гучала неаднойчы, але ж не магу не спытаць: чаму, калі гэта ўсё ж такі Васіль Быкаў, вы спынілі выбар на рускамоўнай версіі стужкі?

— На гэтае пытанне ёсць некалькі адказаў, і яны павінны гучаць адначасова. Па-першае, я, шчыра кажучы, беларускай мовы не ведаю, а для таго, каб рабіць такую карціну, я мушу яе добра разумець. Па-другое, дзе ўзяць адпаведных акцёраў, якія добра валодалі б беларускай мовай? Папрасіць усіх яе вывучыць і прымусяць размаўляць на ёй — гэта будзе адчувацца. Добра, Уладзімір Свірскі (выканаўца галоўнай ролі Сушчэні. — Д.А.) з Беларусі. А што рабіць з астатнімі акцёрамі? Хіба зрабіць так, як Фасбіндэр: стварыць гэты "Антытэатр", каб давесці акцёраў да гэўнага стану? Бо акцёр — гэта, у першую чаргу, "расцёрты" матэрыял, які вы бераце — і вам не трэба з ім працаваць. Ведаце, як казаў Хічкок: "Я з акцёрамі не працую. Я даю ім грошы — і ўсё". Дзе знайсці такіх акцёраў? Я праводзіў у Беларусі кастынг і магу зазначыць, што праблемы з кандыдатамі былі. Не хачу нікога крыўдзіць, але людзей, якія былі мне патрэбны на ролі, я не знайшоў. А каго з беларускіх акцёраў вы маглі б прапанавачы у якасці галоўных персанажаў аповесці Быкава?

— Гэта складанае пытанне, над ім, шчыра кажучы, трэба падумаць...

— Падумайце. Магчыма, тых людзей я проста не сустрэў. І далучыце яшчэ трэцяе пытанне, якое таксама мае вялікае значэнне для фільма, — прадзюсарскае: на якую тэрыторыю вы плануеце распаўсюджваць карціну. На рускай мове размаўляюць 250 мільёнаў чалавек — пагадзіцеся, што перавага тут выдатковая.

— "Ідзі і глядзі" Элема Клімава, напрыклад, быў двухмоўным...

— Так, там было двухмоўе, але ў асноўным — руская мова. Я разумю, чаму тут узнікае дадзенае пытанне, але лічу, што ўсё ж не гэта галоўнае ў карціне.

— Справа ў тым, што вам удалося стварыць надзвычай аб'ёмнае ўражанне гэтай гісторыі. Выдатная праца апэратара, мастака... А работа гукарэжысёра Уладзіміра Галаўніцкага ўвогуле заслугоўвае найвышэйшай ацэнкі! Аднак ваша датклівае стаўленне да гучы выявіла дзіўны момант успрымання гаворкі герояў: яны нібыта дэкламуюць тэкст. У сувязі з гэтым ужо нарадзілася версія: вы імкнуліся ўзняць гэтую нацыянальную гісторыю на ўзровень наднацыянальнасці, так бы мовіць, узровень антычнай трагедыі...

— Магчыма, камусьці здаецца, што героі размаўляюць нібыта занадта літаратурна. Але гэта тэкст, які быў у аповесці, я не адышоў ад літаратурнай крыніцы ні на ёту. А наконце антычнай трагедыі... Гэта ілюзія меркаваць, што мы з вамі бачым адну і тую ж карціну. У гэтым і

ёсць каштоўнасць кіно: яно канчаткова выбудоўваецца ва ўяўленні глядача. Антычная трагедыя — не зусім тое, што задумаў, але стужка — трагедыя.

— Што для вас было самым складаным пад час працы на гэтай карцінай?

— Анджэй Вайда лічыць, што рэжысёр павінен двойчы прасіць дапамогі ў Бога: калі выбірае тэму сваёй будучай стужкі і калі выбірае акцёра на галоўную ролю. Усё астатняе — справа тэхнікі і досведу. Што ж да практычных складанасцей... Напрыклад, масоўка ў 250 чалавек, дождж пад час здымак, тыя ж абмежаванні, якія накладвае бюджэт... Удзень мы здымалі па пяць карысных

Сяргей Лазніца атрымаў ад класіка нацыянальнай літаратуры, народнага пісьменніка Беларусі Васіля Быкава пажаданне: "Ні пуху, ні пер'я".

хвілін, часам — па сем, як многастаночнікі. Па сутнасці, такім чынам здымаюцца серыялы. І ацаніць ды зразумець, што адбываецца ў момант здымак, было дастаткова складана. Чалавек — гэта інертная істота, і неабходны пэўны час, каб зразумець, што вы знялі і наколькі гэта адпавядае вашай задуме. У мяне гэтага часу не было. Але гэта тэхналагічныя рэчы...

— Чым для вас была важная гэтая тэма?

— Проста, я лічу яе актуальнай. Як казаў Макс Фрыш: "Паколькі ўсё даўно сказанае так ніхто і не пачуў, даводзіцца паўтараць зноў і зноў". Лічу тэму актуальнай, які і, напрыклад, Томас Утэнберг лічыць важнай гісторыю пра мужчыну, на якога ўзвялі паклёп у невялікім гарадку: распаўсюдзілі чуткі, што ён педофіл. Таму што мы жывём у грамадстве, якое не знайшло выйсця з падобных сітуацый, якое структуравана такім чынам, што стварае гэтыя складаныя сітуацыі. І няўжо не цікава тое, якім чынам саспізвае нібыта выдуманая гісторыя ў наша жыццё?

— Вам не хацелася змяніць фінал напрыканцы карціны? Многія рэжысёры дазвалялі сабе адыход ад першакрыніцы...

— Гэта іх асабістая справа. Для мяне замяніць фінал — здрадніцтва. Я хацеў дакладна ўвасобіць думку Васіля Быкава — дзеля гэтага стужка і рабілася. Вы разумееце, што гэты адзін гук і выражае гэтую думку: чалавек робіць той выбар, таму што інакш ён не можа, не бачыць іншага шляху. А калі прыбіраеш гук стрэлу — усё змяняецца...

Гутарыла Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

Шарунас БАРТАС:

"Але... "тыповым" сябе не адчуваў ніколі"

У параўнанні з тым кіно, да якога мы ўсе прызвычаліся, стужкі Шарунаса БАРТАСА падаюцца плёнам іншапланетнага розуму — хаця зняты яны, без сумневу, на роднай для нас Зямлі. Таму рэтрэспектыва фільмаў кльмтавага літоўскага рэжысёра, праведзеная ў рамках сёлётнага "Лістапада", была разлічана перадусім на кінагурманаў. Ды, як выявілася, немалую залу кінатэатра "Перамога" запаўнялі не столькі прыхільнікі гэтага спецыфічнага кінатворцы, чые стужкі атрымалі "знак якасці", не раўнуючы, усіх найпрэстыжных еўрапейскіх фестываляў, колькі проста цікаўныя глядачы, якія пазнаёміліся з новым імем непасрэдна праз фестывальную афішу і не зусім разумелі, чаго ад яго чакаць.

Тым не менш, мяркуючы па рэакцыі залы, кантакт — адбыўся. Спадар Бартас, які асабіста завітаў на першы паказ, ахвотна і ветліва адказваў на любыя (нават трохі смешныя) пытанні, што гучалі з залы, дзе сабраліся людзі самых розных пакаленняў ды густаў. Адрозна падумалася пра найважнейшую функцыю любога фестывалю — быць медыумам паміж аўтарам і open-minded-гледачом, адкрываючы для апошняга ўсё новае і новае планеты.

Карэспандэнт "К", у сваю чаргу, займелі ўнікальную магчымасць пагутарыць з рэжысёрам за кубачкам гарбаты і пераканацца ў тым, што ў жыцці ён настолькі ж нешматспоўны, загадкавы і адначасова... вельмі просты, як і ягоныя фільмы.

— Ці адчуваеце вы сябе "тыповым" літоўскім рэжысёрам або, шырэй, аўтарам?

— Не. Так, Літва — гэта мая краіна, але... "Тыповым" я сябе не адчуваў ніколі.

— Вашы фільмы арганічна спалучаюць спецыфічны аўтарскі погляд і адлюстраванне аб'ектыўнай рэчаіснасці, у тым ліку і ў сацыяльным разрэзе: праз "непрыдуманыя" пейзажы, абліччы, дыялогі...

Шарунас Бартас: "Любая работа, якой бы яна ні была элітарнай, прызначана для глядачоў. І, у той самы час, любы самы "масавы" твор немінуа мае на сабе пячатку аўтарства..."

— Натуральна, а як жа інакш! І ніякай супярэчнасці я тут не бачу.

— А ці ёсць нейкая істотная супярэчнасць паміж аўтарскім кіно і "глядацкім"?

— Падзел на кіно аўтарскае і... якое там яшчэ?... мне наўрад ці дадзена зразумець. Пагатоў, і з'явіўся ён адносна нядаўна. Вось, скажам, узяць таго ж Феліні — гэта якое кіно, аўтарскае? Так, натуральна. Але, у той самы час, ён быў камерцыйна паспяховым рэжысёрам, ягоныя фільмы мелі вялікія бюджэты і прыносілі прыбытак. Любая работа, якой бы яна ні была элітарнай, прызначана для глядачоў. І, у той самы час, любы самы "масавы" твор немінуа мае на сабе пячатку аўтарства...

— Як нараджаюцца ідэі вашых стужак? Што становіцца для вас першапачатковым імпульсам?

— Назапашваецца пэўны досвед, які я не магу выявіць ніяк інакш. І тады нічога не застаецца, як толькі шукаць фінансы для здымачнага працэсу...

— Ці пішаце вы сцэнарый, перш чым прыступіць да здымак?

— Часам пішу. З іншага боку, калі задума знаходзіцца ўжо на вытворчай стадыі, без нейкага плана дзеянняў працаваць папросту немагчыма: кожны кадр патрабуе неймаверных арганізацыйных высілкаў. Увогуле, у практыцы сусветнага кіно ёсць выпадкі, калі карціна "выходзіць" са сцэнар'я, калі яны ўзаемазвязаныя. Пачытайце сцэнарый таго ж Бергмана альбо Бунюэля — і вы ўбачыце на экране іх увасабленне. Але шмат у якіх выпадках аўтарскі сцэнарый чытаць немагчыма ўвогуле: ты не разумееш, пра што там вядзецца гаворка, хадзі само кіно неблагое. Мая

першая мастацкая стужка "Тры дні" мела папярэдні сцэнарый, але ж палову адзнятага паводле яго матэрыялу я потым выкінуў.

Адпаведна, мне патрэбны не сцэнарый, а план вытворчасці, бо апошняе — складаная і грувасткая. Перакананы, што кіно можна здымаць без літаратурнай асновы.

— Думаецца, многія рэжысёры, якія працуюць гэтыя радкі, адчуваюць як мінімум недаўменне...

— Калі я вучыўся ў ВПІКу, там актыўна культываваўся такі рэжысёрскі міф: маўляў, дайце мне добры сцэнарый — і я зраблю з яго геніяльны фільм. Але практыка паказвае, што так атрымліваецца далёка не заўсёды. Маючы выдатную аснову, рэжысёры часцяком ставілі нейкую лухту. А бывала і наадварот: сцэнарый нічога асаблівага з сябе не ўяўляў, але на выхадзе атрымліваўся прадукт, варты ўвагі.

— Пры ўсёй складанасці вашых фільмаў, у вас атрымліваецца глядзець на рэчы проста, бачыць іх такімі, якія яны ёсць, адкідаючы разнастайныя стэрэатыпы ды залішняе канатацыі. Мы ж прызвычаліся да мовы метафар, шукаем саканы сэнсы... І калі бачым у кадры звычайнае крэсла, дык адразу задумваемся: а што гэта аўтар меў на ўвазе, і чаму тое крэсла пустое...

— У гады "перабудовы", калі я здымаў фільм "Памяць мінулага дня", мяне пастаянна атакавалі пытаннямі: а што гэта значыць? Вось, напрыклад, варона, якая спрабуе сесці на крыж скасцёла, але не можа з-за моцнага ветру. Розныя адказныя асобы ў мяне выпыталі: і што вы тут мелі на ўвазе? Я тлумачыў: гэта варона, якая не можа сесці на крыж, бо вецер занадта моцны. Такі адказ не задавальняў, і даводзілася тлумачыць далей: слухайце, я ж не намаляваў тую варону, яна сапраўды там была!

— Адпаведна, трактаваць вашы фільмы ўвогуле немагчыма?

— Чаму не? Трактуйце, калі ласка! Кожны можа рабіць гэта так, як яму хочацца. У мяне часта пытаюць: слухай, мне вельмі падалося, што ў тым эпізодзе ты меў на ўвазе гэта і гэта. Я кажу: ну, калі табе падалося, дык, мабыць, ты маеш рацыю...

— А бывае, што ў такім выпадку вы кажаце адваротнае: маўляў, нічога падобнага я не меў на ўвазе і блізка?

— Не, такіх выпадкаў не было...

Распытвалі Ілья СВІРЫН і Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ
Фота рэжысёраў Аляксандра ДЗМІТРЬЕВА

— Пры стварэнні музея сутыкнуліся з адсутнасцю рэгіянальных матэрыялаў, а таксама рарытэтаў. Фактычна рабіліся спробы паказаць гісторыю развіцця айчынай літаратуры пры мінімальнай колькасці артэфактаў. Толькі гадоў пяць — шэсць таму мы змаглі зладзіць замежны камандзіроўкі ў архівы і бібліятэкі Польшчы, Літвы, пад час якіх рабілі электронныя копіі знакавых помнікаў літаратуры для экспазіцыі...

— А якія самыя каштоўныя прадметы, што захоўваюцца ў музеі?

— Самыя каштоўныя вылучыць немагчыма. Возьмем, да прыкладу, твая ж рукапісы пісьменнікаў, якімі можа ганарыцца кожны музей. Варта згадаць і выпадкі каштоўных знаходак. Адзін з іх звязаны з Лідзіяй Арабей, якая з Польшчы ў свой час "неафіцыйна" прывезла ўнікальны матэрыял, прысвечаны Цётцы: гэта і габелены, і фотаздымкі, і ўнікальныя альбомы. А чаго

У сэрцы беларускай сталіцы — Траецкім прадмесці — ужо чвэрць стагоддзя працуе Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры, адзін з самых малых літаратурных музеяў нашай краіны. Чым ён жыве сёння і якія грандыёзныя праекты плануе рэалізаваць у бліжэйшай будучыні? На гэтыя пытанні адказала дырэктар установы Лідзія МАКАРЭВІЧ, якая працуе тут амаль з часу заснавання.

Рукапісныя скарбы чакаюць экспазіцыі

Лідзія Макарэвіч.

вартыя матэрыялы, прадстаўленыя Міхаілам Пратасевічам! Дзякуючы яго намаганням былі сабраны прадметы, звязаныя з літаратурамі 1920 — 30-х гадоў. Узяць хаця б ручнік, якім карыстаўся пісьменнік у час высылкі, кнігі рэпрэсаваных твораў, што, нягледзячы на забарону, захоўваліся іх роднымі...

— А чым жыве музей сёння? Наколькі ён запатрабаваны шырокай грамадскасцю?

— Штогод мы ладзім каля пятнаццаці выставак, некаторыя з якіх (у іх шэрагу — юбілейныя) дзейнічаюць цягам года. Толькі летась мы налічылі 64 тысячы наведвальнікаў. Але мы не абмяжоўваемся літаратурай! Сумесна з Нацыянальным мастацкім музеём ладзілася выстаўка "Планета твораў і іх герояў". Да Дзёна культуры Беларусі ў Санкт-Пецярбург сумесна з Акадэміяй мастацтваў падрыхтавалі выстаўку "Ян Баршчэўскі. Казачнік з азёрнага краю". Традыцыйнымі сталі "Гарэцкія чытанні", якія збіраюць лепшых літаратуразнаўцаў. Што да апошніх праектаў, то варта згадаць, што да юбілею з дня нараджэння Максіма Танка была створана перасоўная выстаўка "Максім Танк. "Гартаючы жыццё свайго старонкі...", якая пабывала ў Глыбокім пад час Дня беларускага пісьменства, а зараз працуе ў Варшаве.

Альбом легенд

Першая музейная экспазіцыя ў Мірскім замку з'явілася толькі дваццаць гадоў таму. Да гэтай даты прымеркаваны выхад фотаальбома.

Кніга стала падзеяй, бо не было дагэтуль выдання грунтоўнага — па-навуковаму дакладнага і адначасова па-мастацку прывабнага. Цяпер — ёсць: том, пра які ідзе гаворка, з'яўляецца энцыклапедыяй і, адначасова, альбомам.

На яго старонках чытачы знойдуць інфармацыю пра ўвесь комплекс: пабудовы ды ландшафт. Складальнік — супрацоўнік музея "Замкавы комплекс "Мір" Вольга Навіцкая. Аўтар здымкаў — вядомы фотамайстар Анатоль Дрыбас. Прэзентацыя альбома адбылася ў час Першага Нацыянальнага форуму "Музеі Беларусі".

Пасля яе чакаюць у Гайнаўцы і Вільнюсе. Да гэтай даты падрыхтавана і відэапрэзентацыя на пяці мовах для нашых дыпмісій...

— Ці пераймаюць музейшычыкі замежны вопыт, ці асвойваюць новыя тэхналогіі?

— Упершыню мы перасяклі мяжу нашай краіны з выстаўкай "А для вечнасці — Беларусь", прысвечанай Алеся Адамовічу, у 2003 годзе. Наш праект дэманстраваўся ў Літаратурным музеі ў Маскве. Пасля адбыліся сумесныя праекты з польскай Гайнаўкай, музеём-запаведнікам А.Пушкіна "Міхайлаўскае", праект, прысвечаны У.Караткевічу ў Нацыянальным музеі літаратуры Украіны. З задавальненнем прымаем замежныя праекты. Так, у нас пабывалі чатыры экспазіцыі з "Міхайлаўскага", праект з Музея Л.Талстога, а літаральна днямі ў нас адкрылася выстаўка Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея-запаведніка А.Чэхава.

Сёлета мы ўпершыню ўдзельнічалі ў міжнародным форуме "Інтэрмузей" у Маскве, дзе наш праект дайшоў да фіналу конкурсу "Прастора культуры — прастора даверу". Пад час работы форуму ўзялі на ўзбраенне новыя тэхналогіі і падыходы да стварэння экспазіцыі, захавання фондаў, працы з гасцямі. Хоцяцца адзначыць і "Музейны форум", што нядаўна адбыўся ў Гродне і стаў сапраўдным святам музейшычыкаў, якія змаглі абмяняцца каштоўным вопытам.

— Наколькі вядома, зараз ідзе капітальны рамонт будынка. Відаць, хутка можна чакаць і новыя экспазіцыйныя рашэнні?

— Сапраўды, як толькі скончыцца рамонт, стартуе стварэнне першай экспазіцыі, паколькі дагэтуль у нас працавалі адно часовае выстаўкі. Мы плануем, што асноўная экспазіцыя, да якой мы ідзем цягам усёй гісторыі музея, будзе створана на базе сучасных тэхналогій. Супрацоўнікамі ўстановы ўжо распрацавана некалькі варыянтаў канцэпцый асноўнай экспазіцыі музея. Зразумела, калі мы кажам пра ўзоры кніжнай прадукцыі XIX — пачатку XX стагоддзя, то варта адзначыць, што без аптымальных умоў экспанавання, вытрымкі тэмпературна-вільготнаснага рэжыму нам не абысціся. Калі казаць больш прадметна, то ў 2013 годзе музіцязавяршыцца капітальны рамонт, у сярэдзіне 2014-га плануецца адкрыццё філіяла музея — Музея-дачы Васіля Быкава. Пасля ўсе намаганні супрацоўнікаў будуць звернуты на стварэнне новай экспазіцыі. Хацелася б змяніць кірунак працы — больш займацца навуковай дзейнасцю, выстаўляць тое, што захоўваецца ў фондах, ствараць тэматычныя каталогі...

— Сапраўды, адным з найчаканых грамадскасцю праектаў музея з'яўляецца стварэнне Музея-дачы Васіля Быкава...

— У сувязі са стварэннем быкаўскага філіяла плануем звярнуцца да шырокай грамадскасці з мэтай збору каштоўных прадметаў, звязаных з пісьменнікам, пад дэвізам "Зробім экспазіцыю разам!". Пакуль жа спецыялісты займаюцца перапраектнымі работамі. Сёлета плануецца завяршыць тэхнічнае даследаванне будынка і распачаць праектныя работы. Да прыкладу, тая ж драўляная лясвіца, што вядзе на другі паверх: ці вытрымае яна плыні турыстаў? Пытанню вельмі шмат, у тым ліку і да арганізацыі будучых экскурсій. Справа ў тым, што будынак дачы — малы, і турыстычную групу давядзецца падзяліць на некалькі частак, выкарыстоўваючы пры гэтым сучасныя фродкі. Так, у экспазіцыі музея будуць прадстаўлены і лічбавыя планшэты, і фотарамкі, і электронныя кнігі...

Кастусь АНТАНОВІЧ

Распавядаючы нашаму карэспандэнту пра фотаальбом "Мірскі замак", дырэктар Замкавага комплексу Вольга Папко падкрэсліла тую акалічнасць, што грошы на стварэнне выдання былі зароблены самім музеём. Яна разглядае выхад у свет гэтай кнігі як своеасаблівую справядзачу перад грамадствам і дзяржавай за дваццаць гадоў працы рэстаўратараў, архітэктараў, гісторыкаў, музейшычыкаў.

Чэшскі князь у Полацку

Штогод даследаванні роспісаў старадаўняга Спаса-Праабражэнскага манастыра ў Полацку прыносяць новыя адкрыцці. Чарговае з іх — выява на храмавых фрэсках XII стагоддзя вобраза чэшскага святога. Але што гэта за святы і чаму менавіта ён быў адлюстраваны ў полацкім манастырскім храме?

Як нядаўна высветлілася, у Спаса-Праабражэнскай царкве змешчана фрэска з выявай святога Вацлава (у правастаўнай традыцыі — Вячаслава), караля Чэшскага. Вядома, што ў 981 г. кіеўскім князем Уладзімірам была ўстаноўлена агульная мяжа з Чэхіяй. Лічылася, што саюз з Чэхіяй забяспечваў Кіеўскай Русі мір на усёй заходняй мяжы. Да таго ж, летапісныя крыніцы паведамляюць: у 992-м паслы Чэшскага Княства прыбылі ў Кіеў да Уладзіміра "з любоўю і мірам, віншавалі яго з хрышчэннем". Палітычнае збліжэнне паміж Чэхіяй і Руссо знаходзіла сваё выражэнне і ў дынастычных шлюбах. Цікавая таксама згадка падарожніка Ібрахіма ібн Якуба, які паведамляе, што прыход у Прагу русаў ды іншых славян з таварамі з'яўляўся рэгулярным. Гэтыя сувязі пацвярджаюць і археалагічныя знаходкі.

І ўсё ж найбольш важкім доказам, што пацвярджае актыўную сувязь паміж Чэхіяй і Старажытнай Руссю, з'явілася адкрыццё ў Полацкай Спаса-Праабражэнскай царкве фрэскі сярэдзіны XII ст.

Рэдкая выява святога пакутніка Вацлава Чэшскага, глыбока ўшанаванага ў Чэхіі, раскрывае насупраць сцяны, дзе знаходзіцца выява рускіх князёў-пакутнікаў Барыса і Глеба. Больш за тое: гэта адзіны вядомы малюнак чэшскага святога ў правастаўных храмах на тэрыторыі Беларусі, Украіны і Расіі. Тлумачэннем, чаму выява чэшскага святога знаходзіцца насупраць пакутнікаў Барыса і Глеба, з'яўляецца тое, што святы князь, таксама як і ўсходнеславянскія князі, быў забіты братам.

Князь Вацлаў нарадзіўся прыкладна ў 907 годзе і вырас у крэпасці Будзеч, што на захадзе ад Прагі, дзе выхоўваўся ў духу хрысціянства і рыхтаваўся кіраваць краінай. Яго настаўнікам быў іерэй Павел, вучань свяціцеля Мяфодзія. На момант уступлення на пасад у 925-м яму споўнілася ўсяго 18 гадоў. Існуе паданне: прымаючы ўладу, Вацлаў сказаў, што хоча правіць так, каб у яго краіне быў мір, каб судзілі вызначаліся справядліва і каб народ жыў па законах Божых. Перыяд

Святы Вячаслаў.

праўлення князя Вацлава лічыцца часам значнага росквіту чэшскай дзяржавы. Яго лічылі шчырым хрысціянінам, які вызваляў знявольных, падаваў міласціну бедным і вылечваў хворых. Для свайго часу Вацлаў быў незвычайна адукаваным чалавекам: ён пісаў глаголіцай, размаўляў на латыні ды грэчаскай мове. Такі спосаб кіравання дзяржавай і сацыяльныя парадкі, што ўводзіў Вацлаў, сустрэлі процідзеянне язычніцкай шляхты, якая, у рэшце рэшт, і забіла князя, аб'яднаўшыся з яго братам Баляславам.

Неўзабаве пасля смерці князь быў кананізаваны. Святы Вацлаў як першы славянін-пакутнік быў вядомы і на Русі. Так, у пачатку XI ст. існавала вельмі шчыльная сувязь паміж Сазаўскім манастыром, што каля Прагі, і Кіева-Пячэрскай лаўрай. Акрамя таго, быў шырока вядомы пераклад на стараславянскую мову жыцця гэтага святога. Калі яшчэ ўзяць пад увагу роднасныя сувязі Кіева і Полацка, патрабаванні святой Ефрасінні да сістэмы роспісаў яе царквы, становіцца абсалютна зразумелым, чаму выява пакутніка Вацлава змешчана на фрэсках.

Існуе меркаванне, што прападобная Ефрасіння ў перыяд высылкі полацкіх князёў у Візантыю выконвала функцыю кіраўніка Полацкага Княства. А таму відавочная прычына ўводу ў склад роспісу царквы новых імён, і пры гэтым імён знакавых.

Адольф СЯЛІЦКІ,
кандыдат мастацтвазнаўства,
Вольга КАСАТКІНА,
архітэктар,
старшы выкладчык БНТУ

"Тэатральны раман" Тызенгаўза

У Цэнтральнай навуковай бібліятэцы імя Якуба Коласа Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі прайшла прэзентацыя кнігі польскага тэатразнаўцы Збігнева Ендрыхоўскага "Гродзенскія тэатры 1784 — 1864". Да прэзентацыі была прымеркавана выстаўка "3 гісторыі тэатральнага жыцця Беларусі" з фондаў аддзела рэдкай кнігі і рукапісаў.

было адзначана, што аўтар здолеў спалучыць грунтоўнасць навуковага даследавання і чытабельнасць. Са зборніка дакументаў, якім фактычна з'яўляецца гэтая кніга, Збігнеў Ендрыхоўскі зрабіў захапляльны "тэатральны раман".

Значная частка дакументаў, змешчаных у кнізе, раней была не вядомая нашым даследчыкам. Аўтар працаваў не толькі ў архівах Мінска і Гродна, але яшчэ і

Вільнюса, Санкт-Пецярбурга і свайёй краіны. Агульная думка ўсіх, хто выступаў на прэзентацыі: кнігу "Гродзенскія тэатры 1784 — 1864" варта як мага хутчэй перакласці на беларускую мову, каб змешчаная ў выданні інфармацыя стала даступная нашым навукоўцам.

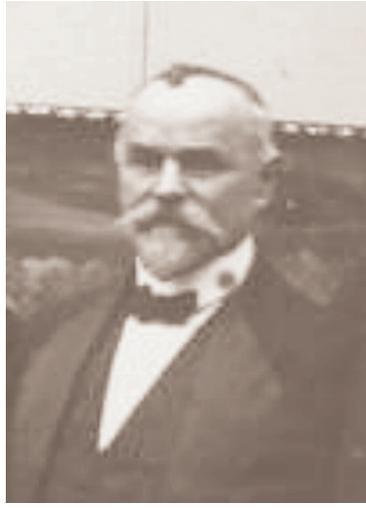
Апошнім браў слова на імпрэзе Збігнеў Ендрыхоўскі. Асобнік свайёй кнігі аўтар падарыў Цэнтральнай навуковай бібліятэцы.

Азнаёміцца з кнігай "Гродзенскія тэатры 1784 — 1864" варта кожнаму беларускаму тэатразнаўцу. На маю думку, нашым навукоўцам варта павучыцца ў спадара Ендрыхоўскага ўпартасці ды мэтанакіраванасці. Чаго варта хаця б наступны факт: у Гродне ён працаваў з дакументамі, да якіх беларускія навукоўцы не мелі доступу. Альбо цікавасці?

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

(Працяг. Пачатак у № № 43 — 44.)

...Што да асабістага жыцця студэнта Стаброўскага, то тут трэба адзначыць малавядомы факт — яго знаёмства з "калегай" па Акадэміі, сваёй аднагодкай, Юліяй Ануфрыеўнай Янішэўскай. Яна займалася ў скульптурнай майстэрні Уладзіміра Беклямішава (курсам ніжэй вучыліся Сяргей Канёнкаў і наш земляк Дзмітрый Сталецкі). Колькі месяцаў разам з ёй навучалася і знакамітая Ганна Галубкіна. Свой дыплом (кампазіцыя "Апошнія венецы") Юлія абараніла ў 1901 годзе разам з архітэктарамі Ю.Дзюпонам, Ф.Карзухіным, С.Цюнеевым і жывапісцамі А.Лажэчнікавым і Ш.Іцк-Герцам. Словам, знаёмства Казіміра з Юліяй потым перарасло ў каханне, але пабраліся шлюбам яны толькі ў Варшаве ў 1901 г. У гэты ж час блізкі сябра Стаброўскага Мікалай Рэрых, быццам па дамоўленасці, ажаніўся з унучкай М.І. Кутузава — Аленай Шапашнікавай. А потым (ці не з лёгкай рукі Казіміра?) здзейсніў вандроўку па Беларусі і Літве, дзе маляваў эцюды старадаўніх замкаў ВКЛ, а жонка іх фатаграфавала. Рэрых успамінаў, што праз гады ён бачыў свае "беларуска-літоўскія" творы "Руіны замка на Нёмане", "Старажытная царква ля Гродна", "Касцёл у Коўне" ў прыватнай калекцыі аж... у Каліфорніі...

Казімір Стаброўскі.

ўстання 1863-га. І так атрымалася, што менавіта Стаброўскі са сваімі аднадумцамі Фердынандам Рушчыцам і Конрадам Крыжаноўскім аднавіў установу. У гэтай высакароднай справе асабліва яму дапамог паляк Конрад Крыжаноўскі, родам з Крэменчуга, таленавіты жывапісец, выхаванец кіеўскай школы М.Мурашка і Мюнхенскай акадэміі мастацтваў. Побач быў і яшчэ адзін выдатны чалавек — Ксаверый Дунікоўскі, які цягам шасці гадоў, пачынаючы з 1904-га, узначалваў тут скульптурны клас. Дарэчы, калі аднойчы (у 1905 годзе) Дунікоўскі ў час сваркі застрэліў жывапісца Вацлава Паўлішака, Стаброўскі зрабіў усё для таго, каб Ксаверый не быў арыштаваны і за-

"Жадаем быць не капіістамі і рукадзельнікамі, а сапраўднымі мастакамі..."

Жыццё і лёс Казіміра Стаброўскага, жывапісца з Круплян

Сімвалізм ("symbolisme", у перакладзе з грэчаскай мовы "symbolon" — ад "syn" — "с" і "bolos" — "гойсанне", а таксама "sema" — знак) — уласцівае мастацтва. Яго галоўная мэта — устанавіць сувязь канкрэтных, бачных з'яў з ідэальнымі ўяўленнямі, з нябачнай рэальнасцю. Выяўленчы сімвал — заўсёды ўмоўны, яго значэнне на шмат шырэйшае за той прадмет, што яго прадстаўляе. Напрыклад, адлюстраванне змяі з'яўляецца сімвалам мудрасці, арла — сілы і ваеннай магутнасці, жанчыны з касой — смерці (згадайма палотны "Прадчуванне" і "Беларускія могілкі. Русаковічы" Г.Вейсенгофа, "Арлекін і Смерць" К.Сомана), выява навалічных хмар увасабляла прадвеснікаў драмы ("Пустка" і "Зямля" Ф.Рушчыца), бурлівых хваляў — зменлівасць (класічны прыклад — "Коні Нептуна" У.Крэйна)...

Уласна сімвалізм — не новая катэгорыя ў мастацтве: ён вядомы яшчэ з часоў Старажытнага Егіпта, Адраджэння і пазней — у прэрафаэлітаў. На мяжы XIX — XX стст. найбольшага развіцця ён дасягнуў у Францыі і Бельгіі. У рускіх мастакоў Сярэбранага веку і ў беларуска-літоўскім жывапісе сімвалізм атрымаў нейкія новыя рысы, звязаныя з, так бы мовіць, "уцёкамі" ў мінулае і... будучае: своеасабліва мільфічная меланхолія душы і сэрца. Даніну такім перажыванням і настроям аддалі ў сваёй творчасці сучаснікі Стаброўскага: Ф.Рушчыц і М.К. Чурленіс, Г.Вейсенгоф і Ю.Панкевіч, Э.Траяноўскі і В.Вайткевіч, М.Урубель і К.Соман, П.Філонаў і П.Уткін, Г.Маро і Я.Торн-Прыкер, Л.Анкетэн і Д.Э. Уістлер, Э.Кар'ер і А.Фантэн-Латур...

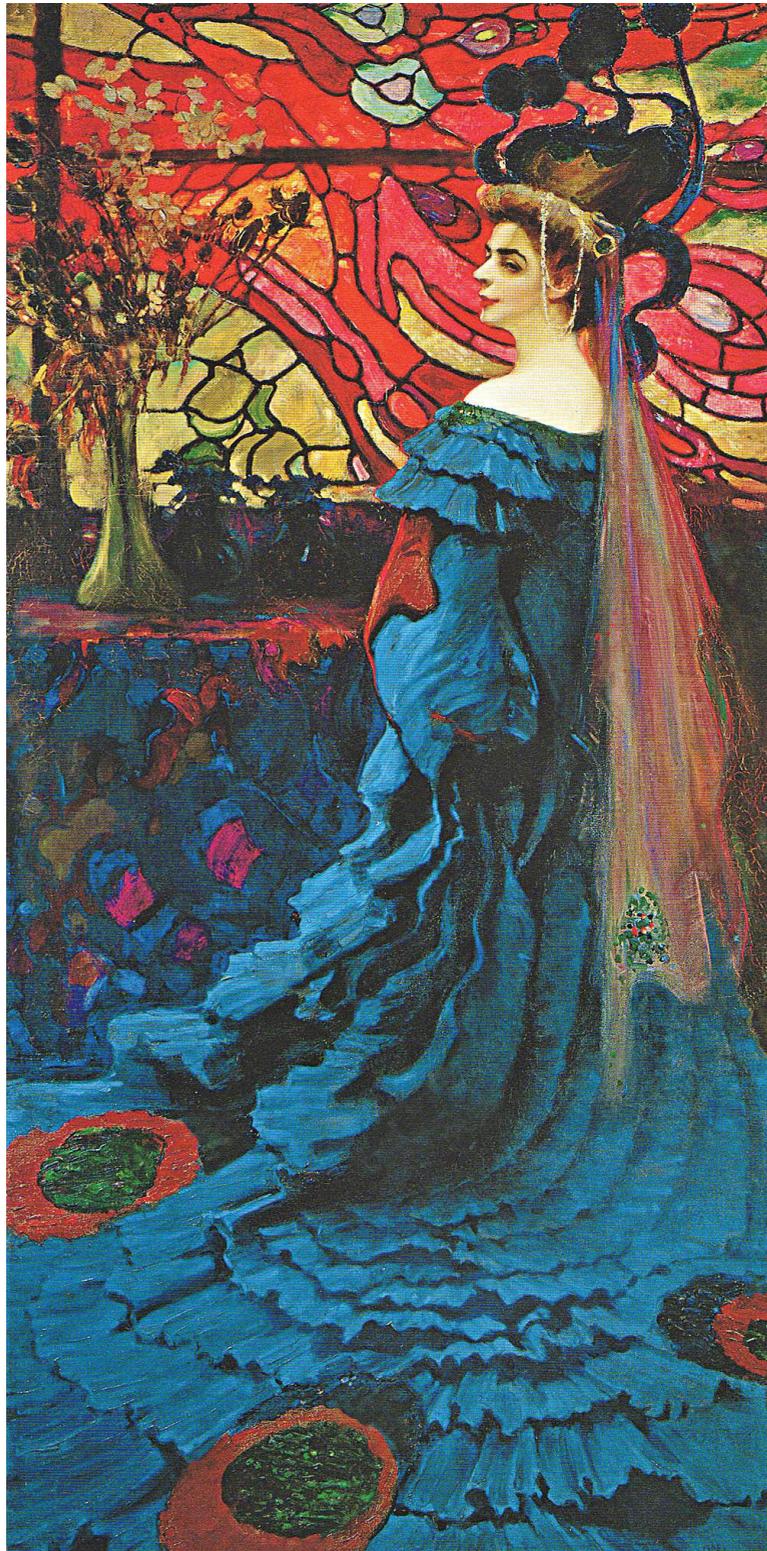
Такім чынам, сімвалізм — з'ява інтэрнацыянальная, і ў гэтай прасторы Стаброўскі заняў сваё пачэснае месца. Дарэчы, сам тэрмін "сімвалізм" у мастацтве прыдумаў французскі паэт Жан Марэс, які ўвёў яго ў аднайменны маніфест — "Le Symbolisme", надрукаваны 18 верасня 1886 г. у газеце "Le Figaro". Сімвалісты радыкальна змянілі не толькі розныя віды ды жанры мастацтва, але і само стаўленне да яго. Іх эксперыментальны характар, імкненне да наватарства, своеасаблівы касмапалітызм, цяга да недасказанасці, таямнічасці, загадкаваці, містыкі нарадзілі песімізм, які часам даходзіў да адчаю. Праўда, Стаброўскі, жыццязлюб і аптыміст ад прыроды, змог шчасліва пазбегнуць у сваім жывапісе такой крайнасці. Хаця ў некаторых яго творах вобразы ста-

ражытнага пахавання — кургана, могілак, а таксама крыжа — успрымаюцца як грознае прароцтва будучыні, апакаліптычнае бачанне канца свету.

Словам, сімвалізм напрыканцы XIX ст., які ўмацаваўся ў паззі і жывапісе Парыжа, несупынна пашыраўся па ўсёй Еўропе. Народжаны блізкім адчуваннем канца старога грамадства, сімвалізм бачыў прычыну гэтага ў рацыяналістычнасці і матэрыялізме мінаючага стагоддзя. Здаецца, што вядомы суб'ектывісцкі афарызм Шапенгаўэра "Існуе столькі розных сусветаў, колькі ёсць мысліцеляў" вельмі дакладна вызначыў гэты неадназначны рух, які шукаў найвышэйшую рэальнасць у жыцці ідэі. Услед за Верленам, Малармэ, Ёсмансам, Ёставам Маро і Адольфам Рэдоном, мастакі (і Стаброўскі з Чурленісам у іх ліку) імкнуліся ўлавіць нюансы патаемных пачуццяў ды ўвасобіць свае мары, інтуітыўныя ўспышкі фантазіі і ўспамінаў. Гаворка ішла пра пошукі новай прыгажосці, неспасцігальнай, нясталай "красоты таинственного"...

Але Стаброўскі пачынаў свой творчы шлях як "чысты" рэаліст з нейкім рамантычным ухілам, што і паказала яго дыпломная работа "Магамет і Сеід у пустыні". Кіраўніком апошняй быў Рэпін. Твор прысвечаны арабскаму прапаведніку і прароку ісламу, галоўнай фігуры (пасля адзінага Бога) гэтай рэлігіі, палітычнаму дзеячу, заснавальніку дзяржавы на Аравійскім паўвостраве. Другі персанаж карціны — Сеід — быў спачатку рабом Магамета, але той вызваліў яго ад рабства і зрабіў сваім блізкім сябрам, больш за тое: прыёмным сынам. Абодва яны перажылі шмат драматычных і трагічных падзей, але былі заўсёды побач, пакуль Сеід не загінуў у адной з бітваў супраць грэкаў...

Пасля абароны дыплама мастак адправіўся ў Парыж — павышаць сваю "кваліфікацыю". Пабыўшы каля года ў прыватнай Акадэміі Радольфа Жульена, дзе ён вучыўся ў Бенжаміна Канстана і Жан-Поля Ларана, у 1898-м Казімір вярнуўся ў Пецярбург да сваёй любай Юліі, і натхнёны сваімі пачуццямі, шмат працаваў ды выстаўляўся. За пейзаж "Ціхая вёска" ён атрымаў сярэбраны медаль на Парыжскай выстаўцы, а "Змярканне ў Лазенках" купіла Венецыянская галерэя сучаснага мастацтва. Акрамя таго, палатно "Белыя ночы ў Пецярбургу" набыла Мюнхенская новая пінатэка. І усё гэта — у першыя тры гады новага стагоддзя. У гэты ж час Стаброўскі

К.Стаброўскі. "Паўлін. На фоне вітража".

паспеў пабыць на радзіме, трошкі пажыў і ў самім Гродне, дзе таксама шмат маляваў, у асноўным — пейзажы. Ужо адтуль ён паехаў у Варшаву, дзе, па-першае, пабраўся шлюбам з Юліяй Янішэўскай, якая прыехала сюды пасля абароны дыплама, а па-другое, вырашыў рэалізаваць сваю даўнюю мару — стварыць уласную школу жывапісу і рысавання па тыпе пецярбургскай Акадэміі мастац-

тваў. "Жадаем быць не капіістамі і рукадзельнікамі, а сапраўднымі мастакамі..." — сказаў Стаброўскі на адкрыцці гэтай установы.

Па вялікім рахунку, яго школа не нарадзілася на пустым месцы — яна з'явілася на базе былой Школы прыгожых мастацтваў, якая праіснавала дваццаць гадоў, пакуль не была закрыта расійскімі ўладамі пасля паражэння па-

стаўся настаўніцаў у яго школе. У 1910-м Дунікоўскі пакінуў установу і... запысаўся ў французскі Замежны легіён...

Але галоўнай фігурай сярод настаўнікаў быў усё ж Фердынанд Рушчыц. Ён настаўнічаў тут да 1908-га, пасля чаго перабраўся на радзіму — у беларускую вёску Богданава, жыў там да 1917 года, потым працаваў у Віленскім універсітэце, а з 1932-га да смерці — ізноў на малой радзіме. Словам, сённяшняя Акадэмія выяўленчых мастацтваў у Варшаве — сапраўдная пераемніца Школы Казіміра Стаброўскага.

Сярод першых студэнтаў нова-спечанай установы былі такія асобы, як жывапісец Тадэвуш Прушкоўскі (з 1930 г. — рэктар гэтай школы; быў расстраляны фашыстамі ў 1942-м), Вітольд Вайткевіч, які праз два гады па парадзе Стаброўскага паступіў у пецярбургскую Акадэмію, але праз восем дзён (!) кінуў яе і перайшоў у Кракаўскую рысавальную школу. На жаль, памёр у 29 гадоў ад пароку сэрца. У тым жа ўзросце ў 1895-м пайшоў з жыцця, ад сухотаў, яшчэ адзін таленавіты паляк — Уладзіслаў Падкавінскі, добры знаёмы Стаброўскага, таксама выпускнік пецярбургскай Акадэміі. Канешне ж, сярод самых таленавітых вучняў Стаброўскага вызначаўся літовец Чурленіс, які ўжо праз год пасля пачатку заняткаў, вясной 1905-га, змог з дапамогай настаўніка зладзіць сваю першую персанальную выстаўку, на якой прадставіў вялікія серыі карцін "Фантазіі" і "Патопа", а таксама трыпціх "Rex". Вось што казаў Казімір Стаброўскі пра свайго вучня: "...Мастак Чурленіс — родам ліцвін. Ён, акрамя таго, і музыкант, які скончыў дзве кансерваторыі. Яго музыкальнасцю і вытлумачваецца часткова яго містычная, туманная творчасць... Бачыш адразу перад сабой жывапісца, які прывык мроіць гукамі. Уяўляецца, што з гэтага Чурленіса можа выпрацавацца самабытны мастак. Нават цяпер, на досвітку сваёй дзейнасці, ён цалкам арыгінальны, нікога не імітуе і пракладвае ўласны шлях. Тут, на выстаўцы, ёсць ягоны партрэт, намалёваны таварышам. Якая высакародная галава з разумнымі, высакароднымі вачыма! Гэта пантэіст вельмі чыстай вады. Усё сваю творчасць ён аддаў на служэнне стыхійнай абагатворанай прыродзе — то лагоднай, пакорлівай, вясёлай, то геўнай, змрочнай, караючай... У ім шмат цьмянага, недасказанага. Як у гука! Нездарма Чурленіс — музыкант..." Гэтыя радкі можна аднесці і да "цьмянага, недасказанага" мастацтва самога Стаброўскага...

(Заканчэнне будзе.)
Барыс КРЭПАК

ШТОТЫДНЁВАЯ
ГРАМАДСКА —
АСВЕТНИЦКАЯ
ГАЗЕТА
Выдаецца
з кастрычніка
1991 года
Заснавальнік —
Міністэрства культуры
Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае
пасведчанне № 637,
выдадзена
Міністэрствам інфармацыі
Рэспублікі Беларусь

Галоўны рэдактар —
Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ
Рэдакцыйная калегія:
Лілія АНАНІЧ,
Уладзімір АРЛОЎ,
Міхаіл БАРАЗНА,
Уладзімір ГІЛЕП,
Ірына ДРЫГА,
Аляксей ДУДАРАЎ,
Кацярына ДУЛАВА,
Валяцін ЕЛІЗАР'ЕЎ,
Міхаіл КАЗІНЕЦ,
Віктар КУРАШ,
Барыс СВЯТЛОЎ,
Святлана СУХАВЕЙ,
Міхаіл ФІНБЕРГ,
Леанід ШЧАМЯЛЁЎ,
Уладзімір ШЧАСНЫ.

Рэдакцыя:
Марына САМОНЧАНКА
(адказны сакратар).

Рэдактары аддзелаў:
Дар'я АМЯЛКОВІЧ,
Канстанцін АНТАНОВІЧ,
Надзея БУНЦЭВІЧ,
Тацякця КОМАНАВА,
Барыс КРЭПАК,
Яўген РАГІН,
Ілья СВІРЫН.

Спецкарэспандэнты:
Пётр ВАСІЛЕЎСКІ
Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ.
Загавор аддзела
фоталюстрацый —
Юрый ІВАНОЎ
Карэктар —
Інга ЗЕЛЬГІС
Мастацкі рэдактар —
Наталія ОВАД
Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Пакоі 16-28, 94-98,
чацвёрты паверх.
Тэлефоны:
(017) 290 22 50,
(017) 286 07 97,
(017) 334 57 23
Тэлефон/факс:
(017) 334 57 41
Рэкламны аддзел:
тэл. (017) 334 57 41
www.kimpress.by
E MAIL: kultura@tut.by

Аўтарскія рукапісы
не рэцэнзуюцца
і не вяртаюцца.
Аўтары допісаў у рэдакцыю
паведваюць сваё
прозвішча, поўнае імя
і імя па бацьку, пашпартныя
звесткі (нумар пашпарту,
дату выдачы, кім выдадзены
пашпарт, асабісты нумар),
асноўнае месца працы,
зваротны адрас.
Меркаванні аўтара могуць
не адпавядаць пункту
гледжання рэдакцыі.
Аўтары нясуць адказнасць
за дакладнасць матэрыялаў.
"Матэрыял на правах
рэкламы.

"Культура", 2012.
Індэкс 63875, 638752
Наклад 7514
9.11.2012 у 18.00
Замова 4899
Дзяржаўнае прадпрыемства
"Выдавецтва
"Беларускі Дом друку".
ЛП № 02330/0494179
ад 03.04.2009.
пр. Незалежнасці, 79,
220013, Мінск.

Выдавец —
Рэдакцыйна-
выдавецкая ўстанова
"Культура і мастацтва"
Ліцэнзія на выдавецкую
дзейнасць
ЛВ №02330/0003879
ад 17 красавіка 2009 г.

Дырэктар —
ПРЫКО Алег Васільевіч
Першы намеснік дырэктара —
КРУШЫНСКАЯ
Людміла Аляксееўна
Намеснік дырэктара
па маркетынгу —
СІДАРЭНКА Антон Васільевіч

220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Тэл.: (017) 290 22 50
(прыёмная).
Бухгалтэрыя:
тэл.: (017) 334 57 35

МУЗЕЙ

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:
■ Мастацтва Беларусі
XII — XVIII стст.
■ Мастацтва Беларусі
XIX — пач. XX стст.
■ Мастацтва Беларусі
XX — пач. XXI стст.
■ Мастацтва Расіі
XVIII — пач. XX стст.
■ Мастацтва краін
Заходняй і Цэнтральнай
Еўропы XVI — XX стст.

Выстаўкі:
■ "Майстар і вучні"
(да 70-годдзя з дня на-
раджэння Ф.Гумена).
■ "Мастакі Парыжскай
школы з Беларусі".
■ "Генадзь Буралкін.
Скульптура і графіка".
■ "Марк Шагал:
жыццё і любоў".
■ Партрэт Войцэха
Пуслоўскага пэндзля
Валенція Ваньковіча.
■ Слуцкія паясы
з фонду Нацыянальнага
мастацкага музея Літвы.
■ "Ані. Бласлаўены
вобраз армянскай
сталіцы".

Філіялы Нацыянальнага
мастацкага музея
Рэспублікі Беларусь:

**МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX СТ."**

г. Мінск, вул.
Інтэрнацыяна-
льная, 33а.
Тэл.: 327 87 96.

■ Пастаянныя экспазіцыі:
"Парадныя залы",
"Жыццё і творчасць
Валенція Ваньковіча",
"Сядзібны партрэт
XVII — сяр. XIX стст.",
■ "Цярноўнік крэсаў".
■ "Аўтапартрэт"
Валенція Ваньковіча.

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
Ў В. РАЎБІЧЫ**

Спарткомплекс
"Раўбічы",
Мінскі раён.
Тэл.: 507 44 68.

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ "Беларуская поспілка".

**МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНЦАГА-БІРУЛІ
Ў Г. МАГІЛЁВЕ**

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

■ Экспазіцыя "Культура
1-й пал. XIX ст.".

МУЗЕЙ

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, вул.
К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:
■ "Старажытная Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII стст.
у партрэтах і геральдыцы".

■ "Водбіліскі ваеннай
славы".

■ "Мастацтва
ў гарадской культуры
XIX — пач. XX стст."
■ "Вайна 1812 г.
у гісторыі Мінска".

Выстаўкі:
■ Выстаўка плаката
У.Крукоўскага
"Старонкі гісторыі".
■ "З любоўю да
Лацінскай Амерыкі".
Дом-музей ІЗ'езда РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалеж-
насці, 31а. Тэл.: 290 68 47.
■ Выстаўка майстроў
ласкутнага шыцця
"Ласкутны блюз".

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі
раён,

Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 91,
(8-01596) 2 82 70.

■ Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўкі:
■ "Мір стары — Мір
новы" (фотавыстаўка).
■ "Рэальнае і міфічнае
ў скульптуры" (Л.Нішчык).
■ "Карты і гравюры
ВКЛ XVI — XVIII стст."
(І.Сурмачэўскі).
■ "Баль Залатога веку.
Мір" (гістарычны касцюм).

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА**

г. Мінск, вул. Ака-
дэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

■ Экспазіцыя "Якуб Колас.
Жыццё і творчасць".
■ Тэатралізаваная экскурсія
паводле казак Якуба Коласа.
■ "Шляхам Янкі Купалы
да Якуба Коласа"
(у філіяле "Мікалаеўшчына",
у Мемарыяльнай сядзібе
"Смольня").
■ Выстаўка з фонду
да 100-годдзя з дня
нараджэння Максіма Танка
"Я заўжды помню голас
твой".
■ "Таямніцы Дома
Песняра": інтэрактыўная
гульня-віктарына
для дзяцей малодшага
і сярэдняга школьнага
ўзросту па экспазіцыі
Музея Якуба Коласа.

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ**

г. Мінск,
вул. Янкі
Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР
ОПЕРЫ І БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.

■ 10 — "Кашчэй Бессмяротны".
М.Рымскага-Корсакава.
"Шахразода" М.Рымскага-Корсакава.
■ 11 — "Балеро" М.Равеля.
■ 13 — "Аїда" Дж.Вердзі.
■ 14 — "Музычнае паднашэнне. Музы-
ка XX ст." (Музычныя вечары ў Вялікім).
■ 16 — "Кармэн" Ж.Бізе.
■ 17 — "Рускія сезоны XX ст.":
(аднаактовыя балеты)
"Клеапатра — Іда Рубінштэйн".
"Шапэліяна".

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ
ТЭАТР ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ**

г. Мінск, вул. Энгельса, 7.
Тэл./факс: 327 60 81.

На Малой сцэне Канцэртнай залы "Мінск"
■ 12 — "Я не пакіну цябе" М.Сайман.

■ Экспазіцыя "Шляхі"
з 3D-праглядам.

■ "Неўміручая "Паўлінка".
■ Цыкл музейна-педагагічных
занятак з элементамі тэатра-
лізацыі "Дзядзька Янка,
добры дзень!" для дзяцей
малодшага школьнага ўзросту
і сямейнага наведвальніка.
■ Інтэрактыўная гульня
"У пошуках Папараць-
кветкі".

**ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ**

г. Мінск, вул.
М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 56 21.

Выстаўкі:
■ "Апялункі паэтычных
нябёс".
■ "Васіль Быкаў. Шлях,
вызначаны лёсам".
■ "Паэт з Нарачанскага
краю".
■ "Ходзіць Сон ля
вакон..." (прысвечана
перадачы "Кальханка").
■ "А.П. Чэхаў. Лінія жы-
цця" з фонду Дзяржаўнага
літаратурна-мемарыяльнага
музея-запаведніка А.П. Чэха-
ва "Меліхава" (Расія).

**БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ**

г. Мінск,
пр-т Незалеж-
насці, 25а. Тэл.: 226 03 98.

■ Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўкі:
■ "1812 г. Вайна і мір".
■ Акцыя "Тыдзень у музеі".

**ГОМЕЛЬСКИ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ**

г. Гомель,
пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца
Выстаўкі:
■ "Старадаўнія гарады
Беларусі ў кнігах і арт-
фактах".
■ Персанальная выстаўка
К.Ражджэсвенскай
"Прыватная калекцыя".
■ "З кутка жаданняў"
(прысвечана творчасці
Янкі Купалы).
■ "Дастехі і ўзбраенне За-
ходняй Еўропы XVI — XVII
стст.".

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ
ТЭАТР**

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл./факс: 334 60 08.

■ 10 — "Містэр Розыгрыш"
С.Кандрашова.
■ 11 — "Дыліжанс-ЯZZ" (канцэрт).
■ 12 — "Дастаеўскі пытанне"
(монаспектакль).
■ 13 — "Каласы пад сярпом тваім"
(гістарычная драма)
паводле У.Караткевіча.
■ 14 — "Нязваны гоць"
(меладрама) С.Бартохавай.
■ 15 — "Сталіца Эраўнд"
(парадаскальная камедыя)
С.Гіргеля.

■ "Петрыкаўскі росіс"
(дэкарэнава-прыкладное
мастацтва).

■ "Паміж белым
і чорным" (выстаўка
Ю.Іванова, фотакарэспандэнта
газеты "Культура").
■ Выстаўка антыкварыяту
з прыватнай калекцыі.
Экспазіцыі:
■ "Культывыя прадметы".
■ "Загадкавыя фанта-
зіі мора" (грот палаца).
■ Экспазіцыя, прысвечаная
дзяржаўнаму дзсячю
СССР А.Грамыку.

**МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ
ГОРАДА ГОМЕЛЯ**

г. Гомель, вул. Пуш-
кіна, 32.
Тэл.: (80232) 74-28-23.

Экспазіцыі:
■ Інтэр'еры гарадскога
асабняка к. XIX — пач. XX ст.
■ Прагулкі па старым Гомелі.
■ Гісторыя Гомеля ад стара-
жытнасці да пачатку XX ст.
Выстаўкі:
■ "Свет класікі".
■ "Класікі беларускага
жывапісу XX ст."

Аб'ява*

**ОАО "Гомель-
Белпромкультура"**
спеціалізаванное прадпрыемства
па комплектацыі аб'ектаў культуры

**предлагает
любое
звуковое
и световое
оборудование
производства предприятий
Республики Беларусь**
Форма оплаты любая.
Доставка и монтаж.

г. Гомель, ул. Барыкина, 82 "Б"
0232 408-172, 408-182;
+375 29 681 15 30
www.GBPK.by

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ
ТЭАТР**

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.

■ 15 — "Вестсайдская гісторыя"
Л.Бернстайна.
■ 16 — "Юнона і Авось" А.Рыбнікова
(пачатак а 19-й і а 21-й гадзіне).
■ 17 — "Чырвоны Каптурок. Па-
каленне НЕХТ" А.Рыбнікова.
■ 17 — "Лятучая мыш" І.Штраўса.

■ Выстаўка С.Аганавы
"Казкі і бэль"

Паўночнае крыло палаца
Выстаўкі:
■ "Свет звяроў
Гомельшчыны".
■ Выстаўка жывапісу
В.Самко "Вандроўка
ў тысячу вёрст пачына-
ецца з першага кроку".
■ Куток жывых
экзатычных рэптылій.
Зімовы сад
Свет субтрапічных
раслін і жывёл.

г. Гомель, вул. Пуш-
кіна, 32.
Тэл.: (80232) 74-28-23.

Экспазіцыі:
■ Інтэр'еры гарадскога
асабняка к. XIX — пач. XX ст.
■ Прагулкі па старым Гомелі.
■ Гісторыя Гомеля ад стара-
жытнасці да пачатку XX ст.
Выстаўкі:
■ Фотаапараты і фотатэхні-
ка XX ст. (каля 100 адзінак).

**ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ**

г. Ліда, вул.
Перамогі, 37а.
Тэл.: (8-0154) 53 22 44.

■ Пастаянная экспазіцыя
"Прырода Лідчыны".
Выстаўкі:
■ "Вядзём пачатак
свой ад Гедыміна...".
■ "Прадметы побыту
к. XIX — пач. XX стст."
■ Выстаўка адной
карціны
"Партызаны".
■ "Прывітанне,
ранейшая Ліда!".
■ "Музейна-вобразная
зала "Хрушчоўка-60".
■ Турыстычна-
пазнаваўчая
праграма
"Праз вякі, праз
стагоддзі" ў Лідскім
замку.

ГАЛЕРЭІ

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул.
Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.

■ 3 14 — персанальная
выстаўка
Анатоля Кузняцова
"Шлях".
■ 3 14 — Рэспублікан-
ская мастацкая выстаўка
"Фэст кнігі".

**МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"**

г. Мінск,
Кастрычніцкая
плошча, 1.
Тэл.: 327 26 12.

■ 3 15 — выстаўка
чэшскага фотамастака
Ё.Караса.
■ 3 16 — мастацкі праект
"Тэхна-арт.
Альтэрнатыўная
энергія"
(камп'ютарная графіка,
лічбавы мантаж, флэш-
анімацыя).

г. Віцебск,
вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

■ 10, 14 — 17 — "Прынцэса і
свінапас" (казка) Х.-К. Андэрсена.